

Rahanpesun selvittelykeskuksen vuosikertomus 2024

Keskusrikospoliisi

Rahanpesun selvittelykeskus 13.02.2025

Sisällys

1 Vuosi 2024 pähkinänkuoressa.....	8
2 Ilmiöt 2024.....	9
2.1 Ukrainan sota ja pakotteet	9
2.2 Petokset.....	10
2.3 Katujengit.....	11
3 Katsaus työn tuloksiin vuonna 2024	12
3.1 Rahanpesun selvittelykeskus lyhyesti	12
3.2 Katsaus ilmoittamiseen	12
3.3 Analyysi ja IT	13
3.3.1 Analyysitoiminto	13
3.3.2 IT-toiminto	15
3.4 Operatiivinen toiminta.....	15
3.4.1 Operatiivinen yhteistyö	15
3.4.2 Selvittelykokonaisuudet.....	16
3.4.3 Tiedustelut ja tiedonluovutukset.....	16
3.4.4 Jäädetyksmääräykset, pysäytyspyynnöt ja oikeusapupyynnöt	17
3.5 Virtuaalivaluutat.....	18
3.6 Terrorismin rahoittaminen	18
3.6.1 Terrorismin rahoittamisen torjunta	18
3.6.2 Varojen jäädyttäminen terrorismin torjumiseksi	19
4 Yhteistyö sidosryhmien kanssa	20
4.1 Lainsäädäntö.....	20
4.2 Kansallinen yhteistyö.....	21
4.3 FAMLIT	22
4.4 Kansainvälinen yhteistyö.....	22
5 Digitalisaatio ja teknologian kehitys.....	24
6 Vuosi 2024 numeroina	25
6.1 Pankkien epäilyttäviä liiketoimia koskevat ilmoitukset.....	25
6.2 Henkilöiden, yhtiöiden ja tilien alkuperämaat	25
6.3 Epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten summaindikaattorit	26
6.4 Transaktiot.....	27
6.5 Tiedonluovutukset	27
6.5.1 Kansainvälinen tietojenvaihto	30
6.6 Jäädetykset ja rikoshyöty	30
6.6.1 Liiketoimien keskeyttämismääräykset.....	30
6.6.2 Ulkomaisten varojen pysäytyspyynnöt.....	31
6.6.3 Muu turvattu rikoshyöty	32
7 Näkymiä vuodelle 2025.....	33

Esipuhe

Keskusrikospoliisin Rahanpesun selvittelykeskus toteutti vuonna 2024 toiminnallisen muutoksen, jolla on pyritty takaamaan nopea operatiivinen vaste ja samalla kehitetty kyvykkyyttä taktisen tason analyysiin ja laajempien rikosasioiden paljastamiseen. Vuoden alussa toteutettiin myös merkittävä rahanpesurekisterin tekninen uudistus, joka on näyttäytynyt myös ilmoitusvelvollisille uutena ilmoitussovelluksena. Selvittelykeskuksen vastaanottamien epäilyttävää liiketoimea koskevien ilmoitusten kokonaismäärä laski merkittävästi samalla kun finanssisektorin ilmoitusvelvollisten tekemien riskiperusteisten ilmoitusten määrä kasvoi kolmanneksen. Operatiivisesti selvittelykeskuksen painopisteenä on ollut järjestäytyneen rikollisuuden ml. katujengien, terrorismin ja väkivaltaisen ekstremismin rahoittamisen ja pakotteiden kiertämisen torjunta, kansallisen turvallisuuden suojaaminen sekä rikoshyödyn poisottaminen, jossa onnistuttiin hyvin.

Keskusrikospoliisin Rahanpesun selvittelykeskuksen henkilöstö on vuonna 2024 kasvanut noin 50 henkeen, joista noin 10 henkilöä työskenteli määräaikaikaisella hankerahoituksella. Vastaavasti selvittelykeskuksen tehtäviä on lisätty mm. kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion laatimisen ja joillakin kansallisen turvallisuuden suojaamisen vastuilla. Selvittelykeskus on osaltaan vastannut poliisihallinnon kryptovarojen jäljittämisen kyvykkyyden kehittämisestä. Vuoden 2024 aikana käynnistetty pakotteiden kiertämisen paljastamiseen keskittynyt toiminto on ollut tehokas ja asiantunteva yhteistyökumppani keskeisille pakotteiden täytäntöönpanoon osallistuville viranomaisille, syventänyt pakotteiden kiertämistä koskevaa tilannekuvaa ja tarjonnut asiantuntemusta useille sidosryhmille.

Epäilyttäviä liiketoimia koskevia ilmoituksia tehtiin selvittelykeskukselle vuoden 2024 aikana huomattavasti vuotta 2023 vähemmän. Summarajaperusteisten ilmoitusten määrän lasku on ollut merkittävä samalla kun riskiperusteisten ilmoitusten määrä on kasvanut peräti 39 %. Joissakin muissa ilmoitusvelvollisten sektoreissa oli myös pientä kasvua ilmoitusaktiivisuudessa.

Selvittelykeskus vastaanotti vuoden aikana yhteensä yli 10 000 petoksiin liittyvää ilmoitusta. Viranomaisyhteistyö tietoverkkoavusteisten petosten torjunnassa on lisääntynyt valtakunnallisen Sisä-Suomen poliisilaitokseen sijoitetun petosten torjunnan yksikön perustamisella, jolle selvittelykeskus teki eniten tiedonluovutuksia. Selvittelykeskus sai omilla toimivaltuuksillaan ja kansainvälisellä yhteistyöllä rikoshyötyä kotimaassa haltuun lähes 14 miljoonaa euroa ja ulkomailla pysäytettiin 3,5 miljoonaa euroa, joista suuri osa petoksilla saatuja varoja. Työmäärällisesti rikoshyödyn poisottamiseen tähtäävät toimet ovat olleet merkittävät sisältäen 223 kotimaista määräystä ja 685 ulkomaista pysäytyspyyntöä.

Rahanpesun selvittelykeskus vastaanotti yli 100 terrorismin rahoittamista koskevaa tai terrorismin rahoittamista indikoivaa ilmoitusta, joista avattiin lähes 60 selvittelykokonaisuutta ja tehtiin 46 tiedonluovutusta.

Keskusrikospoliisin Rahanpesun selvittelykeskuksen henkilöstö on ollut mukana useissa myös toimialaansa laajemmissa kansallisissa lainsäädäntö- ja muissa kehittämistyöryhmissä. Selvittelykeskuksen edustaja on ollut jäsenenä valtiovarainministeriön asettamassa työryhmässä, jonka tehtävä on valmistella Euroopan unionin sääntelyyn perustuva rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevien lakien kokonaisuudistus. Lisäksi on osallistuttu vuonna 2025 Frankfurtissa toimintansa aloittavan EU:n rahanpesun torjunnan viraston valmistelutoimiin.

Digitalisaation kehittäminen ja käyttöönotto on jatkunut keskeisenä painopisteenä osana Euroopan Unionin elpymis- ja palautumistukivälineellä rahoitettavaa "Tehokkaan rahanpesun estämisen valvonnan ja täytäntöönpanon varmistaminen" -hanketta.

Jaakko Christensen

Rahanpesun selvittelykeskuksen päällikkö

Förord

Centralkriminalpolisens Centralen för utredning av penningtvätt genomförde år 2024 en verksamhetsförändring som syftade till att säkerställa en snabb operationell respons och samtidigt utvecklade förmågan till taktisk analys och upptäckt av bredare brottmål. I början av året genomfördes också en betydande teknisk reform av penningtvättsregistret, vilket också visar sig som ett nytt rapporteringssystem för de rapporteringsskyldiga. Det totala antalet rapporter om misstänkta transaktioner som mottagits av centralen minskade avsevärt, medan antalet riskbaserade rapporter från rapporteringsskyldiga inom finanssektorn ökade med en tredjedel. Verksamhetsmässigt har centralens fokus legat på organiserad brottslighet, bl.a. gatugång, att bekämpa finansieringen av terrorism och våldsbejakande extremism, fall gällande undvikande av sanktioner, samt på att skydda den nationella säkerheten och återtagande av brottsvinning, i vilket centralen har varit framgångsrikt.

Personalen vid Centralen för utredning av penningtvätt har vuxit till cirka 50 personer år 2024, varav cirka 10 personer arbetade på tillfällig projektbasis. I enlighet har centralens uppgifter härmed utökats, bl.a. med ansvar för att sammanställa en nationell riskbedömning för penningtvätt och finansiering av terrorism och för att skydda den nationella säkerheten. Centralen har ansvarat för att utveckla polisförvaltningens förmåga att spåra kryptovalutor. Funktionen för upptäckt av sanktionsundandragande som lanserades under 2024 har varit en effektiv och kunnig partner för de viktigaste myndigheterna som är involverade i verkställandet av sanktioner, fördjupat situationsbilden kring sanktionsundandragande och tillhandahållit expertis till en mängd olika intressenter.

Betydligt färre penningtvättsrapporter lämnades in till centralen 2024 jämfört med 2023. Minskningen av antalet beloppsbaserade anmälningar har varit betydande, medan antalet riskbaserade anmälningar har ökat med hela 39 %. Det förekom också en liten ökning av rapporteringsaktiviteten inom några andra rapporteringsskyldiga sektorer.

Centralen för utredning av penningtvätt mottog totalt över 10 000 bedrägerirelaterade penningtvättsrapporter under året. Samarbetet mellan myndigheterna för att bekämpa bedrägerier med stöd av datanät har ökat i och med att en riksomfattande enhet för bedrägeriförebyggande inrättats vid polisrättningen i Inre Finland, dit centralen också utlämnade flest information. Centralen för utredning av penningtvätt beslagtogs inrikes mässigt med egna befogenheter och internationellt samarbete nästan 14 miljoner euro i återtagande av brottsvinning samt totalt 3,5 miljoner euro i frysning av tillgångar utomlands, varav en stor del erhöles genom bedrägerier. När det gäller arbetsbelastning har aktiviteterna som syftar till återtagande av brottsvinning varit betydande, inklusive 223 inhemska order och 685 utländska frysningsförfrågningar.

Centralen för utredning av penningtvätt tog emot över 100 penningtvättsrapporter som gällde eller tydde på finansiering av terrorism, vilka ledde till nästan 60 analysutredningar och 46 utlämningar av information.

Centralens personal har varit involverad i flera nationella lagstiftnings- och andra utvecklingsarbetsgrupper, inklusive de som är bredare inom sitt verksamhetsområde. En representant har suttit i en arbetsgrupp som tillsatts av Finansministeriet, vars uppgift är att förbereda en omfattande reform av lagarna om förebyggande av penningtvätt och finansiering av terrorism utifrån Europeiska unionens lagstiftning. Dessutom har centralen deltagit i det

förberedande arbetet för EU:s myndighet för bekämpning av penningtvätt och av terrorismfinansiering, som kommer att börja verka i Frankfurt 2025.

Utvecklingen och implementering av digitalisering har fortsatt att vara ett centralt fokus som en del av projektet "Säkerställande av övervakningen och verkställigheten av effektiv bekämpning av penningtvätt", finansierat av EU:s Facilitet för återhämtning och resiliens.

Jaakko Christensen

Chef för Centralen för utredning av penningtvätt

Foreword

The Financial Intelligence Unit (FIU) of the Finnish National Bureau of Investigation implemented a functional change in 2024, which aimed to ensure a rapid operational response while developing the ability to analyze at a tactical level and uncover broader criminal cases. A significant technical reform of the money laundering register was also implemented at the beginning of the year, which has also been reflected in the new reporting application for obliged entities. The total number of suspicious transaction reports received by the FIU decreased significantly, while the number of risk-based reports submitted by obliged entities in the financial sector increased by a third. Operationally, the FIU has focused on combating organized crime, including street gangs, financing terrorism and violent extremism, and the evasion of sanctions, protecting national security, and seizing proceeds of crime, in which it has succeeded.

The staff of the Financial Intelligence Unit of the Finnish National Bureau of Investigation has grown to approximately 50 officers in 2024, of which approximately 10 worked on fixed-term contracts through project funding. Accordingly, the tasks of the FIU have increased, including the preparation of the national money laundering and terrorist financing risk assessment and certain responsibilities for protecting national security. The FIU has been responsible for developing the police administration's ability to trace crypto assets. The function launched in 2024, focused on uncovering sanctions evasion, has been an efficient and expert partner for key authorities involved in the implementation of sanctions, has deepened the situational picture regarding sanctions evasion and provided expertise to several stakeholders.

The number of suspicious transaction reports submitted to the FIU in 2024 was significantly lower than in 2023. The decrease in the number of threshold-based reports has been significant, while the number of risk-based reports has increased by as much as 39 %. There was also a small increase in reporting activity in some other reporting sectors.

The FIU received a total of over 10 000 fraud-related reports during the year. Cooperation between authorities in combating cyber-enabled fraud has increased with the establishment of a fraud prevention unit with nation-wide responsibilities located in the Central Finland Police Department, to which the FIU made the most disclosures. With its own powers and international cooperation, the FIU seized almost 14 million euros in proceeds of crime domestically and 3,5 million euros were stopped abroad, a large part of which was funds obtained through fraud. In terms of workload, the measures aimed at seizing proceeds of crime have been significant, including 223 domestic orders and 685 foreign freezing requests.

The FIU received over 100 reports concerning or indicating terrorist financing, of which almost 60 analysis cases were opened and 46 disclosures were made.

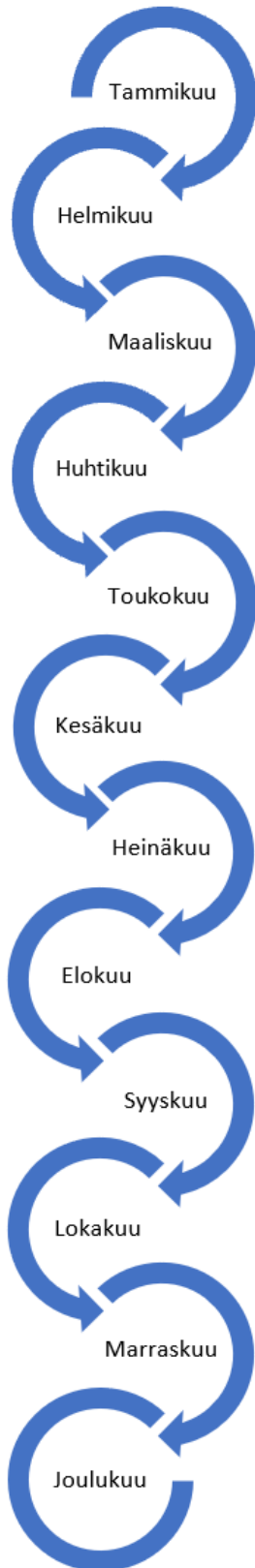
The personnel of the Financial Intelligence Unit of the Finnish National Bureau of Investigation have been involved in several domestic legislative and other development working groups, including those that are broader in their field of activity and not limited merely to the responsibilities of the FIU. A representative of the FIU has been a member of the working group set up by the Ministry of Finance, whose task is to prepare a comprehensive reform of the laws on the prevention of money laundering and terrorist financing based on European Union legislation. In addition, the unit has participated in the preparatory activities for the EU Anti-Money Laundering Agency, which will start operating in Frankfurt in 2025.

The development and implementation of digitalization has continued to be a key focus as part of the "Ensuring effective supervision and enforcement of anti-money laundering" project, funded by the European Union's Recovery and Resilience Facility.

Jaakko Christensen

Head of Financial Intelligence Unit

1 Vuosi 2024 pähkinäkuoressa

Rahanpesurekisterin versionnoston voimaantulo

Organisaatiomuutoksen voimaantulo rahanpesun selvittelykeskuksessa

Vuoden 2023 rahanpesun selvittelykeskuksen vuosikertomuksen julkaisu

EU:n 13. pakotepaketti julkaistiin asettaen uusia mittavia henkilöpakotteita ja kohdennettuja sektoripakotteita

Valtiovarainministeriön ja sisäministeriön laatima rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion osittaispäivityksen 2023 ja toimintasuunnitelman julkaistaan

Uusi EU-sääntely: Rahoitustietodirektiivin muutoksesta, AMLA-asetuksesta, rahanpesuasetuksesta sekä kuudennesta rahanpesudirektiivistä saavutettiin poliittinen sopu

EU:n 14. pakotepaketti julkaistiin asettaen uusia merkittäviä toimia pakotteiden kiertämisen estämiseksi mm. liikennesektorilla. EU laajensi myös Valko-Venäjään kohdistettuja pakotteita

Vuoden 2024 rahanpesun selvittelykeskuksen puolivuosisikatsauksen julkaisu

Rahanpesun estämisen ja selvittämisen ajankohtaisseminaari

Sisäministeriö julkaisi kansallisen NPO-riskiarvion

Pohjoismaiden yhteisen raportin julkaisu käteisen käytöstä ja siihen liittyvistä riskeistä

EU:n 15. pakotepaketti julkaistiin asettaen ensimmäiset listaukset uudessa, Venäjän epävakauttavia toimia koskevassa pakotejärjestelmässä (nk. hybridipakotejärjestelmä)

Kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarviotyö 2025 aloitetaan

2 Ilmiöt 2024

2.1 Ukrainan sota ja pakotteet

Venäjän hyökkäyssota vaikutti edelleen vuonna 2024 laajasti myös Suomen viranomaisten toimintaan. Rahanpesun selvittelykeskus haki ja sai EU:n sisäisen turvallisuuden rahastosta rahoituksen pakotteiden kiertämisen paljastamiseen keskittyvälle operatiiviselle hankkeelle aikavälille 10/2023–10/2025. Vuoden 2024 helmikuusta ns. pakotetiimi toimi täydellä henkilövahvuudella. Pakotetiimin toiminnan painopisteet olivat pakoteliitännäisten ilmoitusten selvittely ja esitutkintaan saattaminen, pakotteisiin ja niiden kiertämiseen liittyvän tilannekuvan ja ilmiö-seurannan ylläpitäminen, ilmoitusvelvollisten ja valvojen kouluttaminen sekä yhteistyön jatkaminen ja edelleen syventäminen niin kotimaisten kuin kansainvälisten kumppaniviranomaisten kanssa.

Vuoden 2024 aikana kuukausikohtaiset Ukrainan sotaan ja pakotteisiin liittyvät epäilyttävien liiketoimien ilmoitusten määrät jatkoivat kasvuaan edellisvuosista. Yleisin ilmoituksen aihe oli, tyypillisimmin oikeushenkilöiden harjoittama, mahdollinen pakotteiden kierto, mikä poikkeaa vuosista 2022 ja 2023, jolloin yleisin sotaan ja pakotteisiin liittyvien ilmoitusten aihe on ollut varallisuuden siirtäminen Venäjältä Suomeen.

Vastaanotettujen ilmoitusten perusteella yleisimmät pakotteiden kiertoon liittyvät toimintatavat olivat:

- Varojen ja hyödykkeiden kierrättäminen kolmansien maiden kautta: Pakotteiden alaisia hyödykkeitä ja niillä harjoitettavaan liiketoimintaan liittyviä varoja kierrätettiin kolmansien maiden kautta Venäjä-yhteyden häivyttämiseksi. Usein kolmansissa maissa sijaitsevilla vastapuolen yrityksillä oli vahvat sidokset Venäjälle ja ne oli perustettu sodan alkamisen jälkeen.
- Suomi varojen ja hyödykkeiden kauttakulkupisteenä: Pakotteiden alaisia hyödykkeitä ja niillä harjoitettavaan liiketoimintaan liittyviä varoja kierrätettiin Suomen ja suomalaisten toimijoiden kautta ilman liiketoiminnallista perustetta. Usein toimintaan osallisen oikeushenkilön toimiala ja liiketoimien kohteena olevat hyödykkeet olivat ristiriidassa keskenään tai oikeushenkilön toimiala oli muuttunut merkittävästi sodan ja pakotteiden myötä.
- Verkkokauppatilaukset: Tilattiin suuria määriä pakotteiden alaisia tuotteita verkkokaupoista ja pyrittiin häivyttämään tilaajatietoja. Tilatut tuotteet olivat elektroniikkaa, ampumametsästys- ja retkeilytarvikkeita ja luksustuotteita.
- Monimutkaiset yritys- ja edunsaajajärjestelyt: Monimutkaisilla liiketoimintamalleilla pyrittiin häivyttämään oikeushenkilöiden todellisia edunsaajia, varallisuusvirtojen alkuperiä ja vastaanottajia sekä liikekumppaneita.

Vuonna 2024 ilmoitusten perusteella mahdollisen pakotteiden kierron kannalta keskeisiä maantieteellisiä suuntia olivat Keski-Aasia, Baltia ja Keski-Eurooppa sekä muutamat Lähi-idän ja Kaakkois-Aasian maat. Tyypillisimmin ilmoitusten kohteina olleiden oikeushenkilöiden toimialat liittyivät logistiikka-, tukkukauppa-, agentuuri-, IT- ja konsulttitoimintaan. Tavarahyödykkeisiin liittyvien mahdollisten pakotteiden kiertoon liittyvien liiketoimien ohella vuonna 2024 raportoitiin aiempaa enemmän myös pakotteiden alaisiin palveluihin liittyvistä epäilyttävistä liiketoimista.

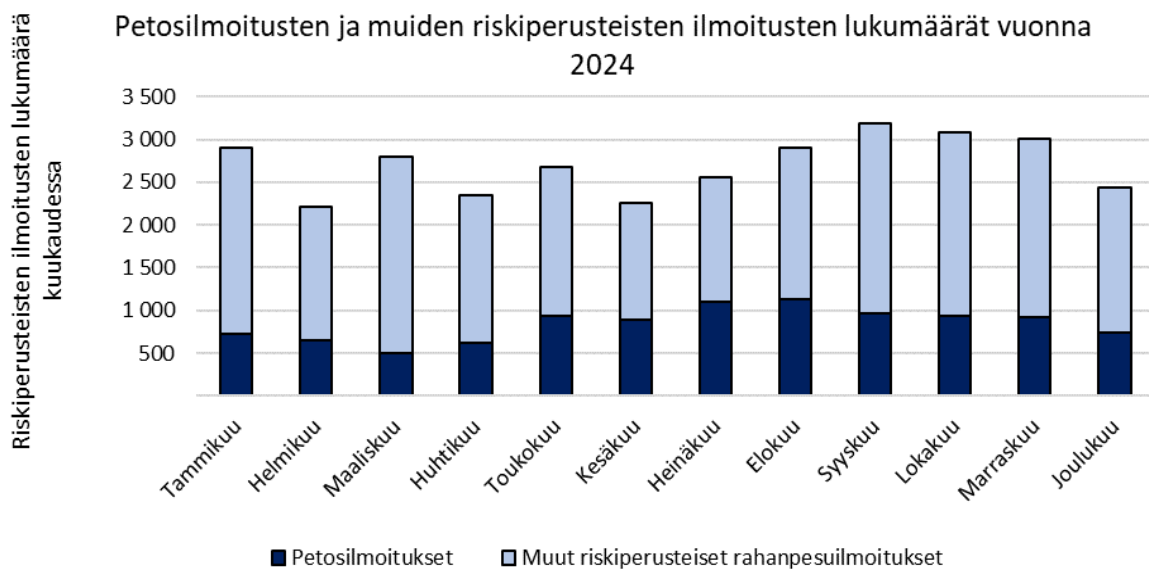
Kaikkiaan pakotteiden kiertämisen torjunta oli vuoden 2024 aikana keskiössä niin kotimaisessa kuin kansainvälisessä viranomais- ja sidosryhmätoiminnassa. Operatiivisen toiminnan ohella pakotetiimi panosti vuoden 2024 aikana pakotteiden kiertoon liittyvän tiedon ja koulutuksen jakamiseen sekä julkisen että yksityisen sektorin sidosryhmille.

Vuonna 2025 tilannekuvan ja ilmiö-seurannan ohella painotetaan tietojohtaisen poliisitoiminnan periaatteen mukaisesti analyysia myös operatiivista toimintaa suuntaavana ja tukevana toimintatapana.

2.2 Petokset

Keskusrikospoliisin mukaan asianomistajat menettivät tietoverkkoavusteisiin petosrikoksiin vähintään 84 miljoonaa euroa vuonna 2024. Rikoshiödyn arvioidaan kuitenkin olevan käytännössä tätä suurempi, sillä kaikista petostapauksista ei ilmoiteta poliisille.

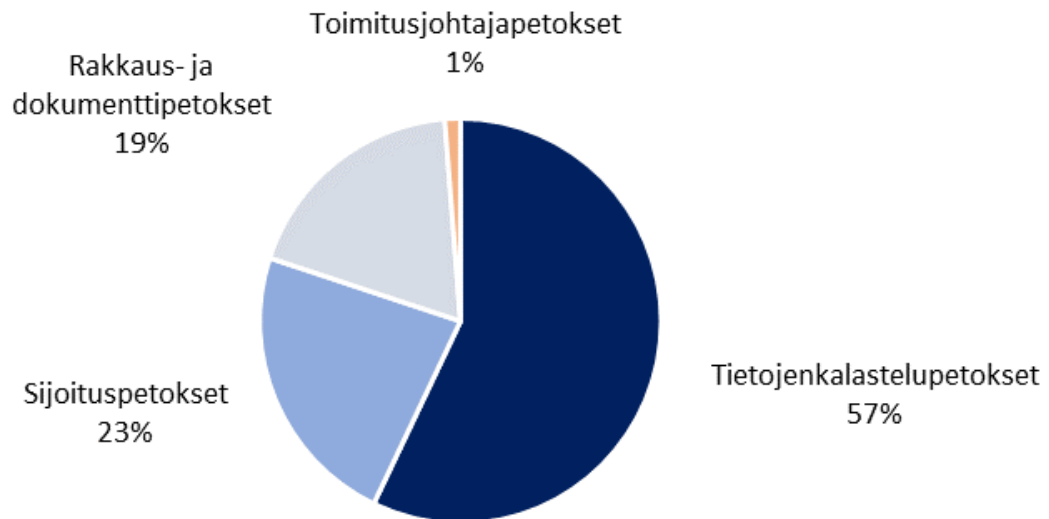
Vuonna 2024 suuri osa Rahanpesun selvittelykeskuksen päivittäisestä selvittelytyöstä sekä vastaanotetuista kotimaan tiedusteluista liittyi vuoden 2023 tapaan erilaisiin petoksiin. Vuonna 2024 selvittelykeskus vastaanotti yhteensä 10 138 petoksiin liittyvää ilmoitusta, mikä vastasi yli kolmannesta kaikkien riskiperusteisten ilmoitusten kokonaismäärästä. Noin 92 prosenttia petoksiin liittyvistä ilmoituksista vastaanotettiin pankeilta.

Kuva 1: Vuonna 2024 vastaanotettujen riskiperusteisten ilmoitusten lukumäärät kuukausittain jaoteltuna petosilmoituksiin ja muihin ilmoituksiin.

Vuoden 2024 aikana petoksiin liittyvää viranomaisyhteistyötä sekä selvittelykeskuksen petosten seurantaa kehitettiin merkittävästi. Sisä-Suomen poliisilaitokselle perustettiin erillinen TVA-yksikkö, joka vastaa valtakunnallisesti laajimpien tietoverkkoavusteisten petosten tutkinnasta. Selvittelykeskus on ollut tiiviissä operatiivisessa ja analyysiyhteistyössä yksikön toiminnan käynnistymisestä lähtien. Elokuussa 2024 selvittelykeskuksessa otettiin käyttöön neljä uutta petosindikaattoria, jotka mahdollistavat ilmoitusvelvolliselle tarkemman ilmoittamisen sekä selvittelykeskukselle tehokkaamman petostyyppien analyysin. Uusien indikaattoreiden mukainen jaottelu vastaa Finanssiala ry:n petostyyppiä jaottelua.

Suurin osa selvittelykeskukselle ilmoitetuista petoksista oli erilaisia tietojenkalastelupetoksia, joissa uhrien henkilö-, pankkitunnus-, ja maksutietoja kalasteltiin esimerkiksi valesivujen, huijauslinkkien sekä huijaussoittojen avulla.

Kuva 2: Selvittelykeskukselle ilmoitettujen petostyyppien jakauma aikavälillä 01.08.–31.12.2024.

Selvittelykeskukselle ilmoitetuissa petoksissa mahdollisina uhreina korostuvat erityisesti 60–79-vuotiaat henkilöt. Huomattava osuus petoksilla saaduista varoista siirtyi Suomesta ulkomaille, erityisesti eri fintech-yritysten tarjoamille tileille. Vuonna 2024 petoksilla hankittuja varoja siirrettiin ensisijaisesti Liettuaan, Espanjaan, Yhdistyneeseen kuningaskuntaan sekä Ranskaan rekisteröityjen instituutioiden myöntämille tileille.

2.3 Katujengit

Katujengi-ilmiö oli poliisin huomion kohteena myös vuonna 2024. Katujengeillä tarkoitetaan pysyväisluonteisia ryhmiä, joita yhdistäviä piirteitä ovat muun muassa verkostomaisuus, nuori ikärakenne ja yhteys kaupunginosaan. Katujengien keskeinen tunnuspiirre on toistuva sellaisen rikollisen toiminnan harjoittaminen, jolla on olennaisia vaikutuksia erityisesti yleisten paikkojen järjestykseen ja turvallisuuteen. Usein rikokset ovat huumausaine- ja väkivaltarikoksia. Näitä ryhmiä on tunnustettu pääkaupunkiseudulla ja sen ympäristökunnissa sekä Turun seudulla.¹

Rahanpesun selvittelykeskus oli osaltaan torjumassa katujengi-ilmiötä myös vuonna 2024. Torjuntatoimet liittyivät ennen kaikkea tilannekuvan ylläpitämiseen sekä jengien rikollisen toiminnan tuottaman taloudellisen hyödyn poisottamiseen. Ilmoitusvelvolliset tunnustivat vuoden aikana vajaat sata ilmoitusta, jotka indikoivat katujengeistä osana epäilyttäviä liiketoimia. Ilmoitusten kautta avautui muun muassa henkilöiden välisiä verkostoja sekä transaktioiden kautta yhteyksiä ulkomaille. Varsinkin havainnot runsaasta käteisen käytöstä sekä epäilyttävät varojen siirrot maista toiseen yhdistettynä katujengien erityispiirteisiin olivat merkityksellisiä.

¹ <https://poliisi.fi/katujengien-rikollisuus>

3 Katsaus työn tuloksiin vuonna 2024

3.1 Rahanpesun selvittelykeskus lyhyesti

Rahanpesun selvittelykeskus on 01.03.1998 perustettu Keskusrikospoliisin tiedusteluosaston linja. Selvittelykeskuksessa työskenteli vuonna 2024 vajaa 50 henkilöä, joista noin 10 henkilöä työskenteli erillisellä hankerahoituksella. Selvittelykeskuksen toiminnot jakautuivat neljään eri ryhmään: operatiivinen selvittely ja ilmoitusten vastaanotto, jonka vastuulla on nopeaa reagointia edellyttävät toimet ml. liiketoimen keskeyttämismääräykset sekä saapuvien ilmoitusten tarkistus ja priorisointi; taktinen selvittelyryhmä, joka keskittyy pitkäkestoisempaa analyysiä edellyttäviin kokonaisuuksiin; erityisselvittelyryhmä, jossa on erikoistuttu terrorismin rahoittamisen torjuntaan ja virtuaalivaluuttoihin sekä analyysiryhmä, joka sisältää IT- ja strategisen tason analyysitoiminnot.

Rahanpesun selvittelykeskuksesta annetussa laissa (445/2017) säädetään Rahanpesun selvittelykeskuksen tehtävistä. Kyseisen lain mukaisia tehtäviä on päivitetty viimeksi lakimuutoksella syyskuussa 2022.² Rahanpesun selvittelykeskuksen tehtäviin kuuluvat muun muassa:

- Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen, paljastaminen ja selvittäminen sekä tutkintaan saattaminen;
- Epäilyttäviä liiketoimia ja terrorismin rahoittamista koskevien ilmoitusten vastaanottaminen sekä palautteen antaminen ilmoitusvelvollisille;
- Yhteistyö ilmoitusvelvollisten ja viranomaisten kanssa;
- Operatiivisten ja strategisten analyysien tekeminen.

3.2 Katsaus ilmoittamiseen

Vuonna 2024 Rahanpesun selvittelykeskukselle tehtiin yhteensä 53 482 epäilyttävää liiketoimea tai terrorismin rahoittamista koskevaa ilmoitusta, mikä on huomattavasti vähemmän kuin vuonna 2023. Ilmoitusmäärä väheni vuoteen 2023 verrattuna pääosin, koska kynnysarvoihin perustuvia ilmoituksia tehtiin merkittävästi vähemmän. Riskiperusteisten ilmoitusten osalta ilmoitusmäärä jatkoi edelleen kasvua.

Taulukko 1: Rahanpesun selvittelykeskuksen vastaanottamien epäilyttävän liiketoimen ilmoitusten lukumäärän jakautuminen ilmoittajaluokittain vuosina 2022–2024.

Ilmoittajaluokka	2022	2023	2024
Yleistä maksujenvälitystä tarjoava (sis. valuutanvaihdon)	19 199	310 863	11 734
Luotto- ja rahoituslaitos (pankki)	13 337	19 847	27 610
Rahapeliyhteisö	5 310	10 659	8 967
Virtuaalivaluuttapalveluiden tarjoaja	84 055	4 802	1 575
Vakuutusyhtiö, -yhdistys tai työeläkevakuutusyhtiö	277	293	405
Huolehtimisvelvoitteen mukainen viranomainen	111	148	2 370
Luotto- ja rahoituslaitos (muu kuin pankki)	107 629	91	307
Kirjanpitäjä	62	84	102
Tavaran myynti käteisenä > 10 000€	43	69	131
Muut, vähäisiä ilmoitusmääriä tekevät yhteensä	30	42	165

² 815/2022.

Ilmoittajaluokka	2022	2023	2024
Sijoituspalveluyritys	5	33	11
Kiinteistövälittäjä	32	30	23
Muu viranomainen kotimaa	28	22	5
Tilintarkastaja	40	14	54
Asianajaja tai muu oikeudellisia palveluja tarjoava	9	11	17
Rahastoyhtiö tai säilytisyhteisö	4	4	6
Yhteensä	230 171	347 012	53 482

Keskeiset havainnot Taulukosta 1:

- Epäilyttävän liiketoimen ilmoitusten kokonaislukumäärä laski huomattavasti vuoteen 2023 verrattuna. Maksunvälittäjien ilmoittaminen selittää ilmoitusten kokonaismäärän laskua.
- Pankkien ilmoitusmäärä jatkoi merkittävässä kasvussa ja ne muodostivat yli 50 prosenttia Rahanpesun selvittelykeskuksen vastaanottamista ilmoituksista.
- Huolehtimisvelvoitteen mukainen viranomainen -luokan ilmoitusmäärä kasvoi merkittävästi yhden viranomaisen ilmoitusaktiivisuuden lisääntyä.
- Vähemmän ilmoituksia tehneistä ilmoittajaluokista erityisesti tavara kauppiaiden sekä tilintarkastajien ilmoitusmäärät kasvoivat edellisvuosiin verrattuna.

3.3 Analyysi ja IT

3.3.1 Analyysitoiminto

Rahanpesun selvittelykeskuksen analyysiryhmä vastaa pääasiassa laajojen strategisten, mutta myös taktisten ja operatiivisten analyysien laatimisesta, tilastojen tuottamisesta sidosryhmille sekä analyysitoiminnan kehittämisestä. Ryhmä vastaa selvittelykeskuksen tietoteknisestä kehittämisestä ja järjestelmäylläpidosta.

Kehittämisen- ja työryhmätyö

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit nousivat analyysitoiminnon työlistalle myös vuonna 2024. Analyysitoiminto osallistui kansallisen voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen ja säätiöiden (NPO, non-profit organisation) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion valmisteluun ja työryhmätyöskentelyyn, jota koskeva selvitys valmistui marraskuussa 2024. Lisäksi yksikkö oli mukana toimeenpanemassa kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen toimintasuunnitelmaa, mm. pohtien rekisteröimättömien hawaloiden toimintaan puuttumista ja parempaa tunnistamista sekä rahanpesurikoksiin liittyvän tilastoinnin parantamista.

Yksikössä kehitettiin työkalua, jonka avulla erilaisia kriteerejä ja tietolähteitä hyväksi käyttäen etsitään laajoista tietojoukoista selvittelykokonaisuuksia. Työkalun avulla kyettiin havainnoimaan useita kymmeniä laajoja rahanpesukokonaisuuksia, jotka liittyivät esimerkiksi järjestäytyneeseen rikollisuuteen, harmaaseen talouteen, huumeiden myyntiin ja ihmiskauppaan.

Myös rahanpesurekisterin sisältämän datan tarkemmassa luokittelussa, ilmoitusten sisältämien tekstien sekä indikaattoreiden perusteella, otettiin ensimmäisiä askeleita. Tätä tarkoitusta varten analyysiyksikön analytikot tekivät yhteistyötä DIGI-hankkeen tekoälyasiantuntijoiden kanssa. Luokittelutyö sekä työkalujen kehitys jatkuu myös vuonna 2025, muun muassa tekoälyavusteisten analyysimenetelmien kokeilulla. Kolmas iso kehittämiskohde vuonna 2024 oli tietoverkkoavusteisiin petoksiin liittyvän analyysin ja tilannekuvan parantaminen.

Rahankeräyslupiin ja -ilmoituksiin liittyvä selvitys

Selvittelykeskus kartoitti, osana NPO-riskiarviotyötä, NPO-sektorin järjestämiin rahan- ja pienkeräyksiin liittyvää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiä syksyllä 2024 valmistuneessa analyysissä, jossa vertailtiin rahankeräyslupien ja pienkeräysilmoitusten tietoja rahanpesurekisterin tietoihin. Analyysissä huomioitiin yhteisöjä koskevien tietojen lisäksi yhteisöjen vastuuhenkilöt. Lisäksi NPO-toimijoiden harjoittaman luvattoman varojen keräyksen esiintyvyyttä arvioitiin rahanpesurekisterin tietojen avulla.

Selvityksessä havaittiin, että noin 4,3 prosenttia rahankeräyslupan saaneista ja 2,8 prosenttia pienkeräysilmoituksen tehneistä yhteisöistä löytyi myös rahanpesurekisteristä. Yleisesti ottaen NPO-toimijoiden rahan- ja pienkeräyksiin liittyvä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski vaikuttaa siis selvityksen perusteella olevan maltillisella tasolla. Kuitenkin selvityksessä havaittiin yksittäisiä yhteisöjä tai niiden vastuuhenkilöitä, joihin liittyi korkea rahanpesun ja/tai terrorismin rahoittamisen riski. Luvaton varojen kerääminen vaikuttaa selvityksen perusteella olevan myös huomionarvoinen, yleistä rahanpesu- ja terrorismin rahoittamisriskiä nostava ilmiö.

Katsaukset sijoitusalan sekä tavara-, taide- ja arvoesinekauppioiden ilmoittamiseen

Selvittelykeskuksessa tarkasteltiin vuonna 2024 ennako-oletuksena vähäisemmän ilmoitusmäärän ilmoittajajoukkoja. Niistä ensimmäisenä tarkastelussa olivat suuria omaisuuseriä hallinnoivat ja siirtävät, sijoitusallalla toimivat ilmoitusvelvolliset, mukaan lukien sijoituspalveluyritykset, vaihtoehtorahastojen hoitajat, rahastoyhtiöt tai säilytisyhteisöt sekä joukkorahoituspalvelut. Kun tarkasteltiin vuosien 2021-2023 ilmoitusmääriä, havaittiin, että ilmoituksia oli tehty kaikkiaan 86, joista 74 prosenttia oli kolmelta eniten ilmoituksia tehneeltä ilmoitusvelvolliselta.

Hieman yllättäen epäilyttävän rahaliikenteen kokonaismäärä ilmoitetussa kokonaisuudessa sijoittui tyypillisimmin välille 1–9999 euroa, mikä on sijoitusalan toimintaperiaate huomioiden alhainen. Toisaalta kahdeksassa prosentissa ilmoituksissa kokonaisarvo oli yli puoli miljoonaa euroa.

Toisena ilmoitusjoukkona tarkastelun kohteena olivat arvoesine- sekä muut tavarakauppiat, mukaan lukien panttilainauslaitokset ja taidekauppiat, jotka ovat ilmoitusvelvollisia yli 10 000 euron käteiskaupoista. Perinteisesti arvoesineet, kuten taide-esineet, kellot, korut ja jalometallit ovat olleet rahanpesijöille houkuttelevia kohteita. Edellä mainitut ilmoittajat ovat tekivät tammikuun 2021 ja heinäkuun 2024 välisenä aikana yhteensä 291 ilmoitusta epäilyttävistä liiketoimista. Huomioitavaa on, että tarkastelujaksolla ilmoitusten määrä on kasvanut yli 170 prosenttia. Kasvu selittyy erityisesti yksittäisten ilmoittajien ilmoitusmäärän huomattavalla kasvulla. Taidekauppioiden tekemiä ilmoituksia on tarkastelujaksolla alle viisi.

Tavara-, taide- ja arvoesinekauppioiden ilmoituksista lähes puoleen liittyi tekotapana käteiskauppa. Muita tyypillisiä indikaattoreita olivat puutteellinen varojen alkuperäselvitys, epätavalliset tilisiirrot sekä poikkeaminen asiakasryhmän normaalista toiminnasta. Ilmoituksissa oli yleisimmin kyse kokonaisarvoltaan 10 000–49 999 euron epäilyttävistä liiketoimista.

Selvityksessä havaittiin, että pakotteiden kiertäminen on noussut Ukrainan sodan myötä varsinkin tavarakauppioiden huomion kohteeksi. Venäjälle pyritään viemään erityisesti kaksoiskäyttöön sopivaa elektroniikkaa, usein kolmansien maiden kautta.

Operatiivinen analyysityö

Analyysiryhmä tukee Rahanpesun selvittelykeskuksen henkilöstöä erityisesti vaativissa ja laajoissa analyysissä. Ryhmän analytytikot osallistuvat myös laajempien rikostorjuntakohteiden ja rikosten esitutkintojen tukemiseen antamalla muille poliisiyksiköille operatiivista analyysitukea. Analyysitietoja on hyödynnetty muun muassa rajat ylittävien katujengiyhteyksien tunnistamiseen sekä Suomeen liittyvän huumausainerikollisuuden torjuntaan.

Analyysiyksikkö osallistui vuonna 2024 huomattavalla työpanoksella laajan tietoverkkoavusteisen petoskokonaisuuden esitutkintaan. Kokonaisuudessa on 143 uhria, joiden pankkitileiltä on tehty 1800 tilisiirtotapahtumaa eri puolille Eurooppaa. Analysoitu rikoshyöty on yli 1,3 miljoonaa euroa.

Rikoksen uhrien pankkitileiltä tehtyjä tilisiirtoja on jatkettu pääsääntöisesti seuraavilla tilisiirroilla siten, että tilisiirtoja hajautetaan, siirtojen määrät ja arvot sekä vastatilit vaihtuvat. Osa varoista nostetaan käteiseksi automaateilta. Rikoksessa hankituilla varoilla tehdään myös korttitapahtumia mm. verkkokaappoihin, nettikasino- ja peliyhtiöiden tileille sekä erilaisten maksuvälityspalveluja ja kryptovaluuttapalveluja tarjoaville tahoille.

3.3.2 IT-toiminto

Selvittelykeskuksen analyysiryhmän IT-toiminto vastaa tietojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä sekä yhteistyöstä ilmoitusvelvollisten kanssa teknisiin ilmoittamista koskeviin menettelyihin liittyen.

Selvittelykeskuksen IT-asiantuntijat panostivat alkuvuonna 2024 erityisesti rahanpesurekisterin uuden version käyttöönoton jälkeisiin korjaus- ja muutostöihin. Rutiinistöiden lisäksi asiantuntijat valmistelivat uuden määräyksenantovaltuuden mukaista, tiettyjä uusia pakollisuuksia sisältävää xml-skeemaa, joka lähetettiin xml-ilmoittamista hyödyntäville ilmoitusvelvollisille loppuvuonna 2024. Vuoden aikana osallistuttiin vahvasti myös IT-kehitykseen liittyvään kansainväliseen yhteistyöhön sekä Financial Intelligence Unit-yksiköiden (jäljempänä FIU) kansainväliseen tiedonvaihtoon liittyvien järjestelmien uudistumiseen ja käyttöönottoon alkuvuonna 2025.

3.4 Operatiivinen toiminta

3.4.1 Operatiivinen yhteistyö

Rahanpesutapaukset, rahanpesun esirikokset ja terrorismin rahoittaminen ovat hyvin usein laajoja kokonaisuuksia ja sisältävät rajat ylittäviä rikoksia. Tästä syystä selvittelykeskus tekee tiivistä operatiivista yhteistyötä ja tiedonvaihtoa sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Operatiivinen yhteistyö pitää sisällään muun muassa tietojen luovuttamisen, tiedustelujen tekemisen ja varojen jäädyttämisen.

Rahanpesun selvittelykeskus tekee kansallisella tasolla tiivistä yhteistyötä Keskusrikospoliisin muiden yksiköiden sekä poliisilaitosten kanssa. Vuonna 2024 perustettu tietoverkkoavusteisiin (TVA) petoksiin erikoistunut tutkintayksikkö Sisä-Suomen poliisilaitoksessa on muodostunut yhdeksi keskeisimmäksi yhteistyökumppaniksi rahanpesun selvittelykeskukselle. Tehokkaan rikosten estämisen, paljastamisen ja selvittämisen kannalta oikea-aikainen ja riittävän laaja viranomaisyhteistyö on välttämätöntä. Tiedonvaihto lakisääteisten tehtävien suorittamiseksi on välttämätöntä poliisiyksiköiden lisäksi myös muun muassa Suojelupoliisin, puolustusministeriön, ulkoministeriön, Ulosottolaitoksen, Tullin, Rajavartiolaitoksen, Verohallinnon ja lain rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (444/2017, ”rahanpesulaki”) mukaisten valvojien kanssa.

Venäjän jatkunut hyökkäyssota ja sen myötä asetetut pakotteet ovat tiivistäneet yhteistyötä muun muassa ulkoministeriön ja Ulosottolaitoksen kanssa.

Keskeisenä osana selvittelykeskuksen toimintaa on myös kansainvälinen tietojen vaihto. Monet ilmoitusvelvolliset toimivat kansainvälisesti ja usein myös eri oikeusjärjestelmien, mukaan lukien rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa sääntelevien lakien, velvoittamina. Epäilyttävistä liiketoimista tehdyt ilmoitukset koskevat usein rajat ylittäviä varojen siirtoja tai ulkomaalaisia henkilöitä ja selvittelykeskuksen tunnistamat epäillyt petos- ja muut rikokset johtavat enenevässä määrin ulkomaille. Toisaalta kansainvälinen yhteistyö sekä hyvät ja suorat tiedonvaihdon kanavat ovat ratkaisevan tärkeitä selvittelykeskuksen omassa toiminnassa ja onnistuneelle rikostorjunnalle. Rikoshiödyn jäljittämisen ja takaisinsaannin tehostamiseksi Rahanpesun selvittelykeskus on lisännyt yhteistyötä poliisilaitosten eri yksiköiden ja syyttäjälaitoksen kanssa.

Rahanpesun selvittelykeskuksen tekemien havaintojen mukaan erilaiset tietoverkkoavusteiset petokset ovat selkeästi monimutkaistuneet ja lisääntyneet vuonna 2024. Rikosten toteuttamiseksi saatetaan perustaa useampi tili eri rahoituslaitoksiin. Tilien perustamisessa on saatettu käyttää suostumuksensa antaneita henkilöitä, jotka eivät tosiasiallisesti ole osallisena varsinaisissa alkurikoksissa.

Rahanpesun selvittelykeskus jatkoi osallistumistaan Europolin CFMLAR (Criminal Finances, Money Laundering and Asset Recovery) prioriteetin operatiivisissa projekteissa. Vuoden 2024 aikana selvittelykeskus osallistui useampaan CFMLAR-kokoukseen ja koulutuksiin samoin kuin jäsenvaltioiden strategisiin ja operatiivisiin tiedusteluhankkeisiin yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa.

3.4.2 Selvittelykokonaisuudet

Vuonna 2024 selvittelykeskus aloitti 1 347 selvittelykokonaisuutta eli 'juttua' (Taulukko 2). Näistä 59 liittyi mahdolliseen terrorismin rahoittamiseen. Jutut avataan pääosin vastaanotettujen ilmoitusten perusteella, mutta osa niistä liittyy selvittelykeskuksen vastaanottamiin tiedusteluihin tai ulkomailta saatuihin tietoihin.

Vuoden 2024 alusta selvittelykeskus otti käyttöön uuden juttutyypin, jota käytetään laajojen, strategisten analyysien koostamiseen. Tällaisia selvittelykokonaisuuksia avattiin 25 kappaletta vuoden 2024 aikana.

Juttujen käsittelyaika vaihtelee suuresti. Jutun selvittely saattaa kestää vain muutamia päiviä, mutta joissakin tapauksissa selvittely voi kestää jopa useita kuukausia. Toiminnan ytimessä on tiedonvaihto muiden viranomaisten kanssa sekä tiedonhankinta muilta viranomaisilta ja yksityisen sektorin toimijoilta.

3.4.3 Tiedustelut ja tiedonluovutukset

Selvittelykokonaisuuksiin eli juttuihin liittyen selvittelykeskus voi tehdä tiedusteluja kotimaisille toimijoille ja viranomaisille sekä ulkomaisille viranomaisille. Selvittelykeskus voi myös antaa ilmoitusvelvolliselle määräyksen keskeyttää liiketoimi kymmenen arkipäivän ajaksi Suomessa sekä pyytää ulkomaisia selvittelykeskuksia jäädyttämään tai pysäyttämään varoja ulkomaisilla tileillä.

Eri viranomaiset pyytävät selvittelykeskukselta tehtäviensä suorittamiseksi selvittelykeskuksen hallussa olevia tietoja. Vuonna 2024 selvittelykeskus vastaanotti 686 tiedustelua kotimaisilta toimijoilta ja 81 tiedustelua ulkomaisilta toimijoilta yhteensä 35 eri maasta. Eniten Suomeen tiedusteluja lähettäneet maat olivat Espanja (8), Luxemburg (6), Malta (5) ja Saksa (5). Kotimaisista tiedusteluista suurin osa vastaanotettiin poliisilaitoksilta (500) ja Keskusrikospoliisilta (73).

Vuonna 2024 selvittelykeskus lähetti kotimaisille, pääosin yksityisille toimijoille yhteensä 546 tiedustelua, joista suurin osa lähetettiin pankkisektorille. Tämän lisäksi selvittelykeskus lähetti 348 tiedustelua ulkomaisille kumppaneille. Eniten tiedusteluja lähetettiin Saksaan (35), Liettuaan (32) ja Yhdistyneeseen kuningaskuntaan (29). Yhteensä tiedusteluja lähetettiin 47 eri maahan. Tiedustelujen lisäksi selvittelykeskus lähetti 390 tiedustelun sisältäviä toimenpidepyyntöjä ulkomaisille kumppaneille.

Laki rahanpesun selvittelykeskuksesta antaa selvittelykeskukselle itsenäisen päätäntävällän luovuttaa tietoa kotimaisille viranomaisille tai vieraan valtion rahanpesun selvittelykeskukselle. Vuoden 2024 aikana selvittelykeskus antoi tukea laajoissa esitutkintakokonaisuuksissa niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Rahanpesun selvittelykeskus suoritti vuonna 2024 avatuista 1 347 selvittelykokonaisuudesta yhteensä 1 651 tiedonluovutusta. Taulukossa 2 on esitetty avattujen selvittelykokonaisuuksien eli juttujen ja tiedonluovutusten määrät vuosina 2022–2024 sekä juttua kohden tehtyjen tiedonluovutusten keskimääräinen arvo.

Taulukko 2: Selvittelykeskuksen tiedonluovutusten määrä suhteessa avattuihin juttuihin vuosina 2022–2024.

Tiedonluovutukset selvittelykokonaisuutta kohden	2022	2023	2024
Tiedonluovutusten määrä	1 800	1 731	1 651
Avatut jutut	1 430	1 452	1 347
Luovutuksia juttua kohden	1,26	1,19	1,23

3.4.4 Jäädymääräykset, pysäytyspyynnöt ja oikeusapupyynnöt

Liiketoimen keskeyttämistä koskevia määräyksiä eli jäädymääräyksiä annettiin vuonna 2024 yhteensä 223. Jäädymääräysten kohteena olevien varojen yhteenlaskettu arvo oli 14,7 miljoonaa euroa, josta haltuun jäi ennätyselliset 13,7 miljoonaa euroa (93 %).

Kansainvälisessä operatiivisessa yhteistyössä selvittelykeskukset voivat lisäksi lähettää toisilleen varojen pysäyttämispyyntöjä tapauksissa, joissa rikoshyötyä on siirretty rajojen yli ja nopeat toimenpiteet ovat tarpeen. Selvittelykeskus lähetti vuoden 2024 aikana 390 ulkomaista pysäytyspyyntöä 29 eri maahan. Ulkomaisten pysäytyspyyntöjen yhteenlaskettu arvo oli 21,8 miljoonaa euroa. Tästä viranomaisten haltuun jäi 3,5 miljoonaa euroa (16 %).

Vuonna 2024 Rahanpesun selvittelykeskus vastaanotti kolme jäädymääräystä ulkomaisilta viranomaisilta. Jäädymääräysten yhteenlaskettu arvo oli 624 tuhatta euroa.

3.5 Virtuaalivaluutat

Rahanpesun selvittelykeskuksen tehtäviin kuuluu virtuaalivaluuttoihin liittyvien ilmoitusten käsittelyn lisäksi myös koulutuksen antaminen sekä poliisin sisällä että yhteistyötahoille, avustaminen rikostutkinnoissa ja virtuaalivaluuttoihin liittyvät asiantuntijapalvelut.

Kryptovaraliitännäinen petosrikollisuus jatkaa suomalaisia koskettavana rikostrendinä. Vuonna 2024 sijoituspetokset jatkoivat merkittävänä rikostyyppinä, ja näihin rikoksiin liittyvä kansainvälinen ja organisoidusti järjestetty toiminta aiheutti huomattavia menetyksiä myös suomalaisille asianomistajille. Myös muussa petosrikollisuudessa kryptovarojen käyttö rahanpesun välineenä on vakiinnuttanut asemansa. Kryptovarojen käyttö huumausainerikoksissa jatkuu, vaikka esiintyvyys vaihtelee markkinainfrastruktuurin muutosten myötä. Tietoverkkosidonnaisissa rikoksissa kryptovaroilla on korostunut rooli.

Vuoden 2024 aikana Suomeen ja Euroopan Unionin alueelle astui voimaan merkittäviä säädösmuutoksia, jotka parantavat kryptovarapalveluiden sääntelyä, ja jotka auttavat estämään rahanpesua ja terrorismin rahoitusta. Uuden säädöspohjan myötä kryptovarapalveluiden on kiinnitettävä aiempaa suurempaa huomiota muun muassa asiakkaidensa tuntemiseen ja varojen lähteen todentamiseen. EU-alueen viranomaiset ovat myös tehostaneet toimenpiteitä lakisääteisiä velvollisuuksia laiminlyöviä toimijoita kohtaan. Esimerkiksi Saksan viranomaiset sulkiivat syksyn 2024 aikana useita rikollisten suosimia palveluita, joilla oli vahvat kytkennät EU:n ulkopuolelle.

Kryptovaramarkkina oli varsinkin loppuvuotta 2024 kohti voimakkaassa noususuhdanteessa, usean suosituksen valuutan yli kaksinkertaistaen arvonsa. Korkeasuhdanne on perinteisesti lisännyt kiinnostusta toimialaa kohtaan. Lisääntynyt aktiviteetti tulee todennäköisesti lisäämään myös rikollisten pyrkimyksiä hyötyä tilanteesta esimerkiksi kryptovarioihin liittyvien sijoituspetosten, tietojen kalastelun tai tietomurtojen avulla.

3.6 Terrorismin rahoittaminen

3.6.1 Terrorismin rahoittamisen torjunta

Vuonna 2024 Rahanpesun selvittelykeskus vastaanotti 102 terrorismin rahoittamista koskevaa tai terrorismin rahoittamista indikoivaa ilmoitusta. Viitteitä terrorismin rahoittamisesta havaittiin jossain määrin myös muissa ilmoituksissa. Vuoden aikana aloitettiin 59 terrorismin rahoittamiseen liittyvää selvittelykokonaisuutta, joista 46 johti samana vuonna tiedonluovutuksiin eri viranomaisille.

Rahanpesun selvittelykeskus seuraa ja analysoi jatkuvasti kotimaisten ja kansainvälisten ilmiöiden vaikutuksia terrorismin rahoitukseen. Yhteistyö muiden viranomaisten ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa on ollut keskeisessä ja korostuneessa roolissa ilmiöiden ymmärtämisessä ja torjumisessa vuonna 2024.

Edellisen vuoden tapaan vuonna 2024 suurimmat terrorismin rahoittamiseen liittyvät selvittelykokonaisuudet käsittelivät tapauksia, joissa Suomessa oleskelevien henkilöiden epäiltiin keränneen ja siirtäneen varoja välitettäväksi ulkomailla sijaitseville terroristijärjestöille. Kokonaisuuksissa oli viitteitä niin ikään tarkoituksellisesta terrorististen järjestöjen tukemisesta kuin mahdollisista hyväntekeväisyystarkoituksessa toteutetuista keräyksistä ja varojen

kanavoinnista konfliktialueille. Useassa kokonaisuudessa havaittiin viitteitä systemaattisesta rahoituksen keräämisestä Suomessa.

Suuressa osassa vuonna 2024 olivat myös selvittelykokonaisuudet, joissa suomalaisten yhdistysten tilien kautta oli kerätty ja kanavoitu varoja konfliktialueelle. Osa tällaisesta varainkeruutoiminnasta toteutettiin rahalahjoituksia keräämällä ilman, että toimintaan oli haettu rahankeräyslupaa. Useassa selvittelykokonaisuudessa varoja siirrettiin eteenpäin maksunvälityspalveluiden kautta perinteisten tilisiirtojen sijaan. Suomalaisten yhdistysten lisäksi merkittävässä osassa olivat NPO-toimijat, jotka olivat rekisteröityneet Suomeen, toisiin EU-maihin tai kolmansiin maihin.

Kansainvälisten konfliktien kehittymisen vaikutus näyttäytyi edelleen huomattavana terrorismin rahoittamiseen liittyvässä toiminnassa. Uskonnollisesti motivoituneiden äärijärjestöjen rahoittamiskyvyssä ei havaittu merkittävää muutosta edelliseen vuoteen verrattuna. Terrorismin rahoittamiseen liittyvissä ilmoituksissa korostuivat vuonna 2024 myös hawala-toimijoiden sekä virtuaalivaluuttojen käyttö kolmansiin maihin kohdistuvissa varainsiirroissa.

Vuoden 2024 selvittelykokonaisuuksille leimallisia piirteitä olivat muun muassa:

- entisestään lisääntynyt kansainvälinen ulottuvuus, joka näkyi transaktioissa korkean riskin valtioihin.
- toimintamalli, jossa yksittäinen henkilö tai pienryhmä keräsi suurelta joukolta varoja ja siirsi niitä eteenpäin useille eri kohteille.
- ideologisesti motivoituneet varainkeräykset, jotka lähtivät liikkeelle ulkomailla tapahtuneista väkivaltaisista konflikteista.
- toistuvat ja suurivolyymiset siirrot NPO-toimijoille, jotka on yhdistetty epäilyksiin terrorismin rahoittamisesta.
- käteisnostot ja epäselvät korttimaksut konfliktialueiden läheisissä kolmansissa maissa.

Rahanpesun selvittelykeskus on seurannut tiiviisti vuonna 2024 äärioikeistoon liittyvää ilmiötä ja siihen liittyviä mahdollisia yhtymäkohtia rikolliseen toimintaan. Selvitystyötä tehdään yhteistyössä Keskusrikospoliisin muiden yksiköiden kanssa.

3.6.2 Varojen jäädyttäminen terrorismin torjumiseksi

Suomessa otettiin 01.06.2013 käyttöön kansallinen varojen jäädyttämismekanismi terrorismin torjumiseksi. Laki varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi (325/2013) mahdollistaa terroristiyhteyksiä omaavien luonnollisten henkilöiden sekä oikeushenkilöiden varojen jäädyttämisen. Varojen jäädyttämisen tarkoituksena on estää päätöksen kohdetta kanavoimasta varoja terroristiseen tarkoitukseen. Rahanpesun selvittelykeskus vastaa jäädyttämispäätösten edellytysten selvittämisestä ja jäädyttämispäätöksiä koskevien esitysten tekemisestä sekä päätöksiä koskevan julkisen luettelon ylläpitämisestä.

Vuonna 2024 Rahanpesun selvittelykeskus teki yhteensä 10 hallinnollista jäädyttämispäätöstä, joista yksi kumottiin myöhemmin samana vuonna.

4 Yhteistyö sidosryhmien kanssa

Kiinteä osa Rahanpesun selvittelykeskuksen toimintaa on kansallinen ja kansainvälinen sidosryhmäyhteistyö, joka voidaan vielä karkeasti jakaa operatiiviseen ja muuhun yhteistyöhön. Operatiivisesta yhteistyöstä kerrotaan luvussa 3.4. Tässä luvussa esitellään muuta kuin operatiivista yhteistyötä, joka keskittyy pääosin lainsäädäntöhankkeisiin, palautteen antamiseen, rikosilmiöihin liittyvään tietojen ja kokemusten vaihtamiseen sekä järjestelmien kehittämiseen. Vuonna 2024 Rahanpesun selvittelykeskus oli jälleen monipuolisesti mukana kansallisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä.

4.1 Lainsäädäntö

Rahanpesun selvittelykeskus on osallistunut aktiivisesti useisiin lainsäädäntöhankkeisiin vuoden 2024 aikana. Selvittelykeskuksen edustaja on jäsenenä valtiovarainministeriön toukokuussa 2024 asettamassa työryhmässä, jonka tehtävä on valmistella EU-säätelyyn perustuva rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevien lakien kokonaisuudistus. Laadittavalla hallituksen esityksellä implementoidaan kansallisesti Anti-Money Laundering Authority-asetus (AMLA-asetus), rahanpesuasetus, kuudes rahanpesudirektiivi sekä rahoitustietodirektiiviin tehdyt muutokset. Työryhmän toimikausi on määrätty päätymään kesäkuussa 2025.

Selvittelykeskuksen edustaja on osallistunut myös maaliskuussa 2024 asetettuun lainsäädäntöhankkeeseen, jossa ehdotetaan muutettavaksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettua lakia. Toimivaltaisille viranomaisille ehdotetaan oikeutta kysyä ja saada vastauksia pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän kautta. Esityksellä ei lisätä viranomaisille uusia toimivaltuuksia, vaan tarkoituksena on, että viranomaiset, jotka jo nykyisellään pääsevät pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään, ja joilla on omassa laissaan oikeus saada tehtävänsä hoitamiseen saldo- ja tilitapahtumatietoja, voisivat käyttää pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää kyselyjen tekemiseen. Työryhmän toimikausi on määrätty päätymään heinäkuussa 2025.

Tietojenvaihdon tehostaminen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnassa on keskeistä selvittelykeskuksen ja muiden viranomaisten lakisääteisten tehtävien hoitamisessa. Näin ollen selvittelykeskus on osallistunut aktiivisesti valtiovarainministeriön työryhmään, joka on laatinut hallituksen esityksen tietojenvaihdon tehostamiseksi. Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettua lakia sekä eräitä muita lakeja tietojenvaihdon tehostamiseksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistoiminnassa. Kokonaisuuteen sisältyy myös muutoksia lakiin rahanpesun selvittelykeskuksesta. Lain rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä osalta hallituksen esityksessä ehdotetaan poistettavaksi lain 4 luvun 2 §:n maininta valtioneuvoston asetuksenantovaltuudesta ja ehdotetaan korvattavaksi se Rahanpesun selvittelykeskuksen määräyksellä epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen muodosta ja sisällön esittämisen asetelusta. Selvittelykeskus on laatinut luonnoksen määräykseksi, kuullut ilmoitusvelvollisia dokumentin sisällöstä ja tehnyt määräysluonnokseen muutoksia saatujen kommenttien perusteella. Selvittelykeskus on tiedottanut ja tulee tiedottamaan aktiivisesti määräyksen sisällöstä ja sen vaikutuksista ilmoitusvelvollisten toimintaan. Hallituksen esitys tietojenvaihdon tehostamisen kokonaisuudesta on vuodenvaihteessa 2024-2025 eduskunnan valiokuntien käsittelyssä.

Rahanpesun selvittelykeskuksen edustaja on osallistunut puolustusministeriön marraskuussa 2023 asettamaan työryhmään, jonka puitteissa on laadittu mietintö ulkomaisten kiinteistönhankintojen rajoittamisesta kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. Mietinnön ehdotusten mukaan lupaa kiinteistön hankinnalle ei myönnettäisi henkilölle, jonka kansalaisuusvaltion EU on päätöksessään todennut loukanneen toisen valtion alueellista koskemattomuutta, suvereniteettia ja itsenäisyyttä, ja jonka kansalaisuusvaltio voi aiheuttaa uhkaa Suomen kansalliselle turvallisuudelle. Kiinteistönhankinnan kieltä koskisi myös yhteisöä, jonka kotipaikka on tällaisen valtion alueella tai jonka omistus tai vaikutusvalta on tällaisen valtion kansalaisella tai yhteisöllä. Mietintö on vuodenvaihteessa 2024-2025 lausuntokierroksella.

Puolustusministeriö on asettanut marraskuussa 2024 selvityshankkeen kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi annetun lain ja siihen liittyvän lainsäädännön kehittämiseksi. Rahanpesun selvittelykeskuksen edustaja osallistuu työryhmän työskentelyyn, jonka toimikausi on määrätty päättyväksi marraskuussa 2025.

Komissio antoi 2.12.2022 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi unionin rajoittavien toimenpiteiden rikkomiseen liittyvien rikosten ja seuraamusten määrittelystä (COM(2022) 684 lopullinen). Ehdotettu ns. pakoterikosdirektiivi sisältää vähimmäissäännökset unionin rajoittavien toimenpiteiden (pakotteiden) rikkomista koskevien rikosten määrittelyä ja niistä säädetävistä rangaistuksista sekä eräistä niihin liittyvistä asioista. Rahanpesun selvittelykeskuksen edustaja osallistui oikeusministeriön asettamaan työryhmään, jonka tehtävänä oli valmistella direktiivin kansallista täytäntöönpanoa. Työryhmän työn pohjalta on annettu hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 1 luvun 11 §:n ja 46 luvun muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 202/2024 vp).

4.2 Kansallinen yhteistyö

Rahanpesun, esirikosten ja terrorismin rahoittamisen torjunta edellyttää tehokasta kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä. Rahanpesun selvittelykeskus huomioi toiminnassaan sidosryhmien tiedon tarpeet ja osallistuu kansallisesti tilannekuvan ylläpitämiseen vakavan ja kansainvälisen rikollisuuden ilmiöistä, kansallista turvallisuutta uhkaavista ilmiöistä ja rahanpesun, esirikosten ja terrorismin rahoittamisen ajankohtaisista tekotavoista. Vuoden 2024 aikana yksikön edustajat osallistuivat muun muassa seuraaviin työryhmiin:

- valtiovarainministeriön ja sisäministeriön johtama rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen kansallinen viranomaistyöryhmä;
- puolustusministeriön johtama ulkomaalaisomistuksen valvonnan viranomaisverkosto;
- sisäministeriön NPO-riskiarvio työryhmä;
- sisäministeriön johtama terrorismin torjunnan yhteistyöryhmä;
- ulkoministeriön johtama pakoteyhteistyöryhmä;
- kansalliset FATF -ryhmät; ja
- Public-private partnership yhteistyöryhmä FAMLIT.

Rahanpesun selvittelykeskus jakaa aktiivisesti tietoa ja käy keskustelua rahanpesulain mukaisten ilmoitusvelvollisten, valvojen ja huolehtimisvelvollisten toimijoiden ja muiden viranomaiskumppaneiden kanssa. Vuonna 2024 pidettiin yli 40 koulutus- tai yhteistyötapaamista edellä mainittujen sidosryhmien edustajien kanssa.

4.3 FAMLIT

Vuonna 2024 Rahanpesun selvittelykeskus osallistui 2020 perustetun viranomaisten ja ilmoitusvelvollisten AML-yhteistyöryhmän FAMLIT:in (Finnish Anti-Money Laundering Intelligence Task Force) suunnitteluun ja kehittämiseen. FAMLITin perustamisesta lähtien asiantuntijaryhmällä on ollut kaksi päätavoitetta: konkreettinen operatiivinen yhteistyö sekä torjuntaprosessien kehittämiseen tähtäävä yhteistyö. Vuonna 2024 vastuu FAMLIT:n työryhmän puheenjohtajuudesta siirtyi Rahanpesun selvittelykeskukselta ilmoitusvelvollisille.

FAMLIT:n yhteyteen perustettiin operatiivinen alatyöryhmä tarkastelemaan erityisesti petosilmiöitä ja kehittämään niihin liittyvää torjuntatyötä ilmoitusvelvollisten ja viranomaisten välillä. Yhteistyöryhmä kokoontui vuonna 2024 yhteensä kuusi kertaa ja ryhmään kuuluvat ilmoitusvelvolliset sekä Rahanpesun selvittelykeskus jatkavat nousevan petosilmiön seuranta yhteistyössä poliisilaitosten kanssa tiiviisti myös ensi vuonna 2025.

Loppuvuonna 2024 FAMLIT kokosi pakotteiden kiertämisen torjuntaan keskittyviä viranomaisia yhteen yhteistyön tiivistämiseksi. Pakotteiden kiertämisen estäminen nousi yhdeksi keskeisimmäksi teemaksi FAMLIT yhteistyölle ryhmään kuuluvien ilmoitusvelvollisten ja viranomaisten keskuudessa. Yhteistyökokoukseen osallistui viranomaisista Rahanpesun selvittelykeskuksen lisäksi asiantuntijoita Tullista, Ulosottolaitoksesta, ulkoministeriöstä ja Finanssivalvonnasta. Pakotteiden kiertämisen torjuntaa jatketaan vuonna 2025.

4.4 Kansainvälinen yhteistyö

Rahanpesuun, sen esirikoksiin ja terrorismin rahoittamiseen liittyy usein kansainvälisiä ulottuvuuksia. Valtioiden rajat ylittävä yhteistyö on kiinteä osa Rahanpesun selvittelykeskuksen toimintaa. EU:n puitteissa yhteistyötä tehdään muun muassa FIU.net ja Europolin osalta. Laajempia kansainvälisiä forumeita ovat Egmont Group ja FATF.

Keskeinen osa EU-tason yhteistyötä vuonna 2024 oli EU:n selvittelykeskusten sisäisen tiedonvaihtokanavan FIU.net kehitykseen osallistuminen. FIU.net -järjestelmän korvaavan uuden järjestelmän määrittelytyö aloitettiin vuonna 2022, ja Rahanpesun selvittelykeskus osallistui tiivisti tähän työhön myös vuonna 2024. Rahanpesun selvittelykeskus toimii EU Heads of Financial Intelligence Units Platform -työryhmässä ja on FIU.net -järjestelmän Advisory Group -ryhmän jäsen. Syksyllä 2024 pidettiin EU:n komission johdolla ensimmäinen EU:n Frankfurtiin perustetun rahanpesuntorjuntaviraston (Anti-Money Laundering Authority, AMLA) hallintoneuvoston valmisteleva kokous. Rahanpesun selvittelykeskuksen päällikkö toimii virkansa puolesta hallintoneuvostossa Suomen edustajana sen käsitellessä FIU -yhteistyöhön liittyviä asioita.

Yhteistyötä Europolin kanssa on jatkettu muun muassa tiedonvaihtoverkosto EFIPPP:n (Europol Financial Intelligence Public Private Partnership) jäsenyyden kautta. Selvittelykeskus on toiminut myös vuonna 2024 verkoston analyysi- ja tiedonvaihtoprojekteissa sekä osallistunut verkoston työryhmiin.

Rahanpesun selvittelykeskus on ollut vuodesta 1998 lähtien jäsenenä kansainvälisessä rahanpesun selvittelykeskusten yhteenliittymässä Egmontissa (Egmont Group of Financial Intelligence Units). Sen tavoitteena on taata edellytykset rahanpesun selvittelykeskusten maailmanlaajuiselle tiedonvaihdolle ja yhteistyölle ja siihen kuuluu 177 rahanpesun selvittelykeskusta. Ryhmän toiminnassa kehitetään teknisiä menetelmiä tiedonvaihdon tehostamiseksi ja tietosuojan ja -turvan varmistamiseksi, sekä jaetaan tietoa ja kokemuksia

substanssiaiheista. Yhteistyössä korostuvat suorat ja nopeat yhteydet maihin, joista ja joihin varojen siirtoja tapahtuu eniten. Selvittelykeskus on allekirjoittanut yhteensä 38 yhteisymmärryspöytäkirjaa, joiden tavoitteena on tiivistää tätä yhteistyötä.

Vuonna 2024 Rahanpesun selvittelykeskuksen henkilöstön edustajat osallistuivat mm. Egmontin työryhmäkokoukseen helmikuussa Maltalla ja kesällä Plenary kokoukseen Pariisissa. Selvittelykeskuksen edustajat ovat olleet jäseninä Information Exchange työryhmässä ja sen IT Experts alaryhmässä, Policy and Procedures sekä Membership, Support and Compliance työryhmissä.

FATF (Financial Action Task Force) on kansainvälisesti toimiva OECD:n alainen hallitusten välinen elin, joka antaa suosituksia jäsenmaille ja arvioi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen sekä joukkotuhoojien levittämisen torjuntatoimia jäsenmaissaan. FATF:n 37 jäsenvaltiota, alueelliset yhteistyöjärjestöt ja tarkkailijajäsenet muodostavat maailmanlaajuisen verkoston. Suomi on ollut FATF:n jäsenmaa jo vuodesta 1991. Valtiovarainministeriö on Suomen FATF -delegaation koordinoija, ja Rahanpesun selvittelykeskus osallistuu kansalliseen FATF työskentelyyn. Rahanpesun selvittelykeskuksen edustaja on jäsen FATF:n Risks, Trends and Methods -työryhmässä, jossa jaetaan tietoa ja kokemuksia ajankohtaisten rikosilmiöiden torjumisesta.

Selvittelykeskus on ollut vuodesta 2022 alkaen tiiviisti mukana useissa eri operatiivisen ja strategisen tason pakotteisiin keskittyvässä kansainvälisessä työryhmässä, jotka siirtyivät vuonna 2024 pakote-hankkeen vastuulle.

5 Digitalisaatio ja teknologian kehitys

Rahanpesun selvittelykeskuksen digitalisaatio (DIGI) on osa Euroopan Unionin elpymis- ja palautumistukivälineellä rahoitettavaa valtiovarainministeriön koordinoimaa rahanpesun sekä terrorismin rahoittamisen torjuntaa edistävää Tehokkaan rahanpesun estämisen valvonnan ja täytäntöönpanon varmistaminen -hanketta.

Vuosi 2024 alkoi rahanpesun selvittelykeskuksen päätietojärjestelmän muutosten merkeissä. Niiden vaikutukset ulottuivat pitkälle vuoden loppuun asti ja retrospektiivisesti voidaan arvioida muutosten vaikutukset merkittävästi ennakoitua suuremmaksi. Uudet työnkulut, valintalistojen ja xml:n muutokset, asioiden mallinnus sekä pienet toimintaan liittyvät muutokset muuttivat toimintaympäristöä sekä pakottivat ilmoitusvelvolliset muuttamaan tiettyjä raportointikäytäntöjä.

DIGI-hanke siirtyi konkreettisemmin ja kokonaisvaltaisemmin projektin toteutusvaiheeseen vuoden aikana. Useat toimintaa nopeuttavat integraatiot tulevat nopeuttamaan ilmoitusvelvollisilta ja yhteistyökumppaneilta saatavaa tiedon käsittelyä ja siitä seuraavaa selvittelyä. Käytössä on nyt päätietojärjestelmän uusi versio, joka mahdollistaa Rahanpesun selvittelykeskukselle uusia analyysikyvykkyyksiä.

Osaaminen lisääntyi sekä sääntökoneiden että koneoppimisen hyödyntämisessä. Ajattelutapamuutos muutti hieman lähestymistapaa ja kasvatti laskentakapasiteettia siirrettävillä ratkaisuilla. DIGI-hanke onnistui kasvattamaan osaamispääomaansa sekä pystyi ja pystyy vastaamaan entistä kovempiin haasteisiin.

Vuosi 2024 oli antoisa koneoppimismallien osalta. Kehitys on ollut erittäin nopeaa ja kotimaiset kielimallit haastoivat isojen toimijoiden malleja. Trendinä on näyttänyt olevan muutos kohti pienempiä, yhden käyttötarkoituksen kielimallien käyttöä.

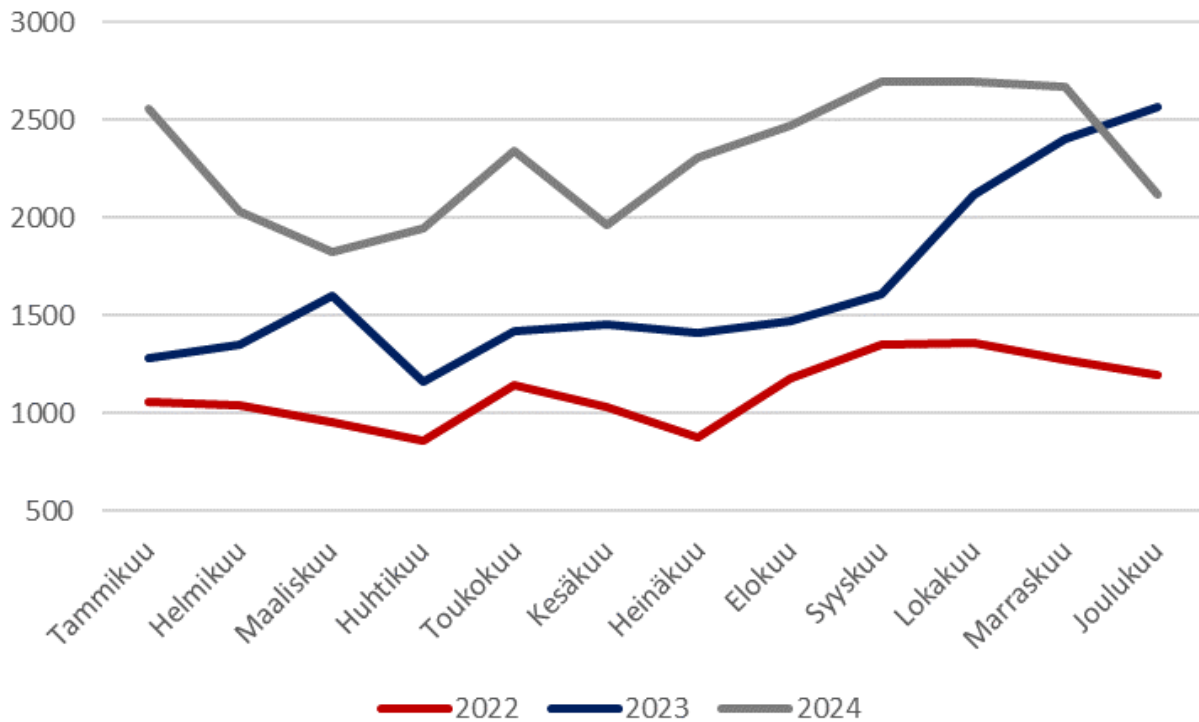
Suuret kielimallit mahdollistavat niiden hyödyntämisen ohjelmointia avustavana työkaluna. Kieli on kieli, olipa se luonnollinen tai ohjelmointiin liittyvä sellainen. Välineitä on tarjolla useita ja ne lähestyvät vähitellen maturiteettia. Alustavien tulosten perusteella perehtynyt henkilö pystyy jo tuottamaan työkalulla keskinkertaista ohjelmakoodia ja osaava henkilö pystyy nopeuttamaan omaa kehittämisprosessiaan merkittävästi.

Sekä tekoäly- että ohjelmointiosaamista lisättiin vuoden aikana. Hankkeen valmistuneita tuotteita esiteltiin vuoden alkupuolella sidosryhmille ja hanke pyrkii selvittämään jakelukanavia näille tuotteille vuoden 2025 aikana. Vuoden 2024 aikana DIGI-hanke järjesti tietotekniikkatyöpajan selvittelykeskuksessa, DIGI-esittelyn virastossa, osallistui Keskusrikospoliisin tekoälypäivään sekä järjesti pohjoismaisen tekoäly- ja analyysikokouksen. On myös huomioitava, että kansallinen tekoälylainsäädäntö etenee ja lainsäädäntötyön tuloksia esitellään vuoden 2025 aikana.

6 Vuosi 2024 numeroina

6.1 Pankkien epäilyttäviä liiketoimia koskevat ilmoitukset

Yksi keskeisimmistä tietolähteistä selvittelykeskukselle ovat pankkien tekemät riskiperusteiset ilmoitukset. Niiden kokonaislukumäärä nousi vuonna 2023 tehdystä 19 847 ilmoituksesta vuonna 2024 tehtyyn 27 610 ilmoitukseen (+ 39 %).

Kuva 3: Pankkien tekemät ilmoitukset kuukausittain 2022–2024.

Vuonna 2024 ilmoituksia vastaanotettiin pankeilta keskimäärin 2 300 kappaletta kuukaudessa, kun vastaava luku vuonna 2023 oli 1 654. Vuonna 2024 ilmoitusmäärät olivat joulukuuta lukuun ottamatta korkeammalla kuin edellisvuonna. Tammikuussa ero oli lähes 100 prosenttia.

6.2 Henkilöiden, yhtiöiden ja tilien alkuperämaat

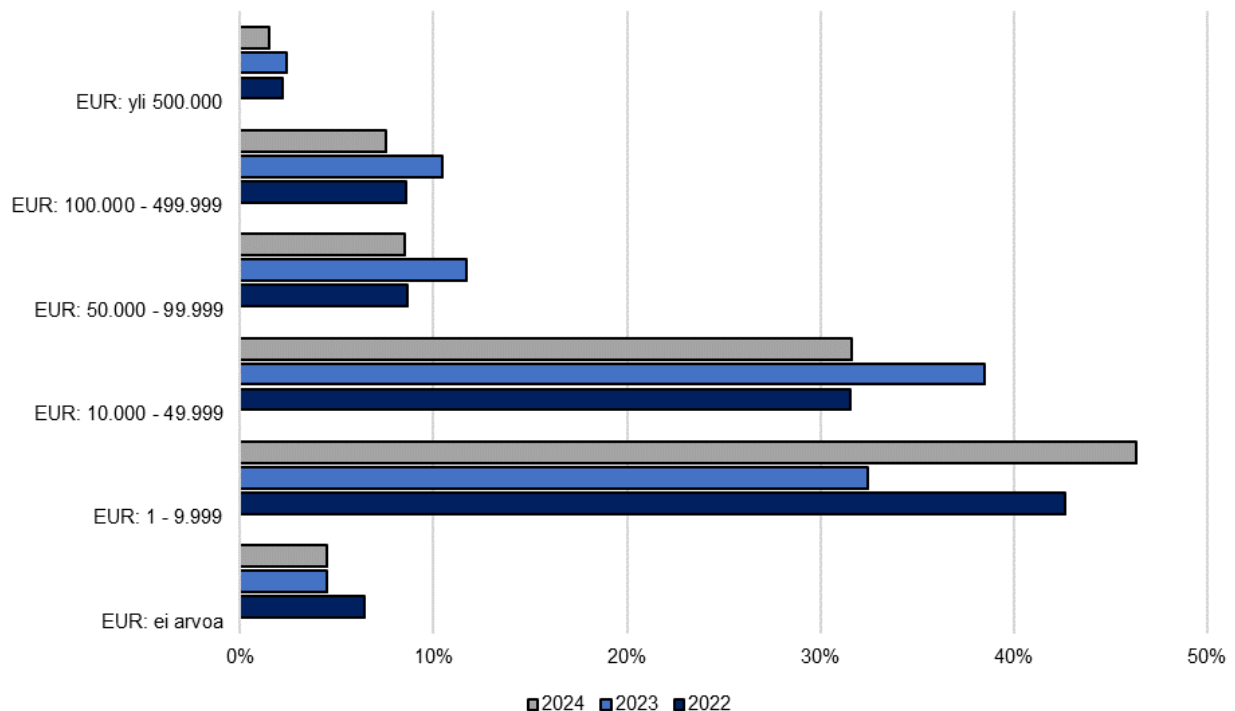
Ilmoitusten kohteena olevien henkilöiden, yhtiöiden ja tilien tosiasiallista toimintamaata tai lainkäyttöaluetta on mahdollista arvioida paikallistamisen avulla. Vuonna 2024 vastaanotetuissa ilmoituksissa esiintyi paikallistettavissa olevia henkilöitä 168 eri lainkäyttöalueelta, joista yleisimmät olivat Suomi, Venäjä ja Viro. Paikallistettavissa olevia yhtiöitä esiintyi ilmoituksissa puolestaan 121 eri lainkäyttöalueelta, joista yleisimmät olivat Suomi, Viro ja Yhdistynyt kuningaskunta. Tilien osalta yleisimmät alueet olivat Suomi, Liettua ja Viro, ja kaikkiaan tilejä paikallistettiin 133 eri lainkäyttöalueelle.

Taulukko 3: Vuonna 2024 rahanpesurekisteriin ensimmäistä kertaa merkittyjen henkilöiden, yhtiöiden ja tilien alkuperämaat.

	Henkilöt	Yhtiöt	Tilit
1.	Suomi	Suomi	Suomi
2.	Venäjä	Viro	Liettua
3.	Viro	Yhdistynyt kuningaskunta	Viro
4.	Irak	Saksa	Saksa
5.	Ukraina	Venäjä	Belgia
6.	Ruotsi	Yhdysvallat	Espanja
7.	Kiina	Kypros	Ranska
8.	Afganistan	Ruotsi	Yhdistynyt kuningaskunta
9.	Turkki	Sveitsi	Irlanti
10.	Somalia	Alankomaat	Italia

6.3 Epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten summaindikaattorit

Epäilyttäviä liiketoimia koskevissa ilmoituksissa käytetään summaindikaattoreita ilmaisemaan ilmoitettavaan tapaukseen liittyvien varojen kokonaissummaa. Kuvassa 4 esitetään kunkin summaindikaattorin osuus kaikista niistä ilmoituksista, joissa summaindikaattoreita käytettiin.

Kuva 4: Ilmoituksissa käytettyjen eri summaindikaattorien osuudet kaikista käytetyistä summaindikaattoreista vuosina 2022–2024.

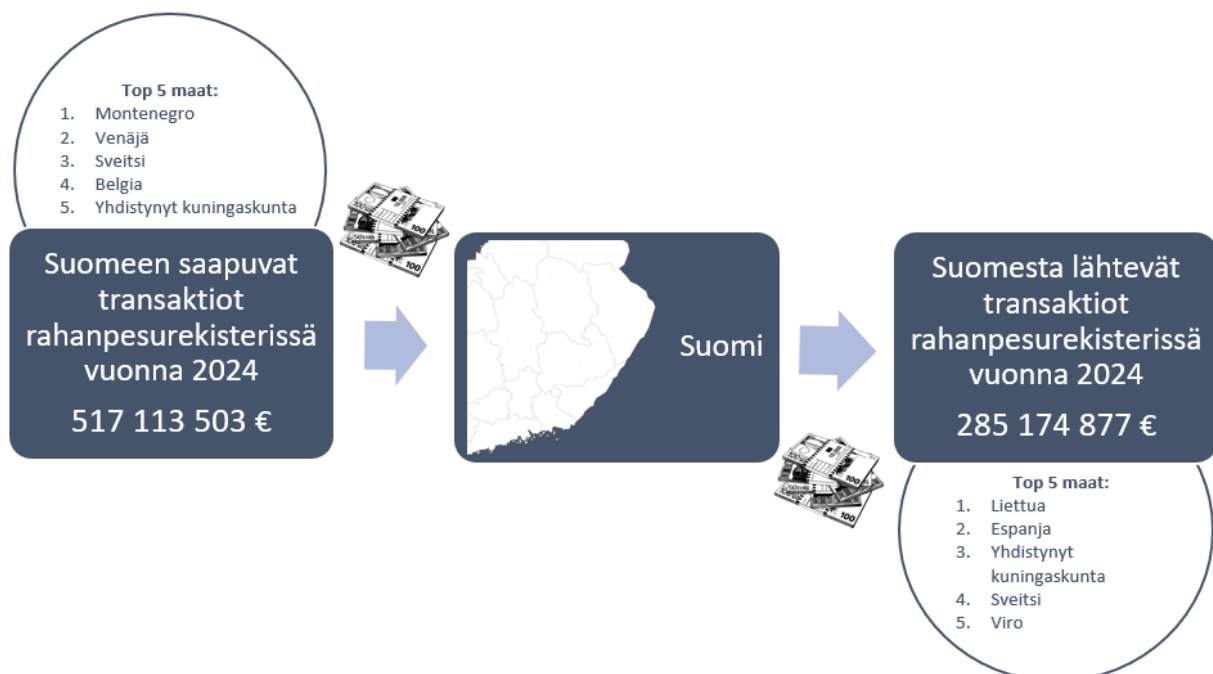
Vuonna 2024 selvittelykeskuksen vastaanottamissa ilmoituksissa varojen kokonaissumma oli yleisimmin arvoltaan 1–9 999 euroa. Vuosien välillä summaindikaattorien osuuksissa havaitaan pientä vaihtelua kokonaiskuvan pysyessä kuitenkin suhteellisen tasaisena; luokat EUR: 1–9 999 sekä EUR: 10 000–49 999 edustavat kumpikin yleensä noin 30–40 prosenttia ilmoituksista, ja luokat EUR: 100 000–499 999, EUR: 50 000–99 999 ja EUR: ei arvoa kukin noin viidestä

prosentista kymmeneen prosenttiin ilmoituksista. Kokonaissummaltaan yli 500 000 euron arvoisia ilmoituksia vastaanotetaan vähiten - yleensä alle 5 prosenttia.

6.4 Transaktiot

Vuoden 2024 aikana rahanpesurekisteriin kirjattiin lähes miljoonaa transaktiota, joiden yhteenlaskettu arvo oli noin 3,1 miljardia euroa. Näistä transaktioista noin 26 000 oli virtuaalivaluuttatransaktioita, joiden yhteenlaskettu arvo siirtohetkellä oli noin 36 miljoonaa euroa. Huomattava osuus transaktioista oli kansainvälisiä.

Kun tarkastelu rajataan transaktioihin, joiden lähtö- ja kohtemaat ovat tiedossa, rahanpesurekisteriin kirjattiin noin 515 miljoonan euron arvosta transaktioita ulkomailta Suomeen ja noin 285 miljoonan euron arvosta transaktioita Suomesta ulkomaille. Kaikkiaan vuonna 2024 rahanpesurekisteriin kirjattiin transaktioita lähteväksi Suomesta yhteensä 168 eri maahan ja saapuvaksi Suomeen yhteensä 149 eri maasta.

Kuva 5: Suomeen saapuvien ja Suomesta lähtevien muiden kuin virtuaalivaluuttojen rahanpesurekisterin kirjaustiedot vuonna 2024.

Kuvassa 5 esitetyt luvut sisältävät muut kuin virtuaalivaluuttatransaktiot. Virtuaalivaluuttatransaktioiden lähtö- ja kohtemaista lähes kaikki jäivät varmistamattomiksi, minkä vuoksi ulkomaantransaktioiden raportoidut summat jäivät alhaisiksi. Huomioitavaa top 5 -maiden jakautumisessa on, että yksittäinen suuri transaktio saattaa nostaa yksittäisen maan viiden suurimman maan joukkoon.

6.5 Tiedonluovutukset

Vuonna 2024 avattiin 1 347 uutta selvittelykokonaisuutta eli juttua ja näistä 1 130 eri selvittelykokonaisuudessa tehtiin vähintään yksi tiedonluovutus. Yhdestä selvitykokonaisuudesta

voidaan tehdä useita tiedonluovutuksia ja toisaalta kaikki selvittelykokonaisuudet eivät pääty tiedonluovutuksiin.

Taulukko 4: Tiedonluovutusten lukumäärä ja niiden luovutustarkoitus vuonna 2024. Lisäksi tiedot vuosilta 2022–2024.

Tiedonluovutusten luovutustarkoitukset	2022	2023	2024
Estäminen / Paljastaminen	909	888	654
Avoimeen esitutkintaan	834	780	973
Uusi rikosilmoitus	50	27	23
Luokittelematon	6	30	1
Yhteensä	1 799	1 725	1 651

Taulukossa 4 on esitetty vuosina 2022–2024 tehdyt tiedonluovutukset. Lisäksi on esitetty luovutustarkoitus. Rahanpesun selvittelykeskus luovutti tietoja estämiseen ja paljastamiseen (654), avoimiin esitutkintoihin (975) ja 23 selvittelykokonaisuuden perusteella kirjattiin uusi rikosilmoitus. Luovutustarkoitus estäminen / paljastaminen tarkoittaa tilannetta, jossa tiedonluovutus tehdään uusien rikosten estämiseksi tai paljastamiseksi. Uusi rikosilmoitus taas tarkoittaa tilannetta, jossa selvittelykeskus on selvittelyn edetessä todennut, että esitutkinnan käynnistämiskynnys on ylittynyt ja kirjannut uuden rikosilmoituksen asiasta.

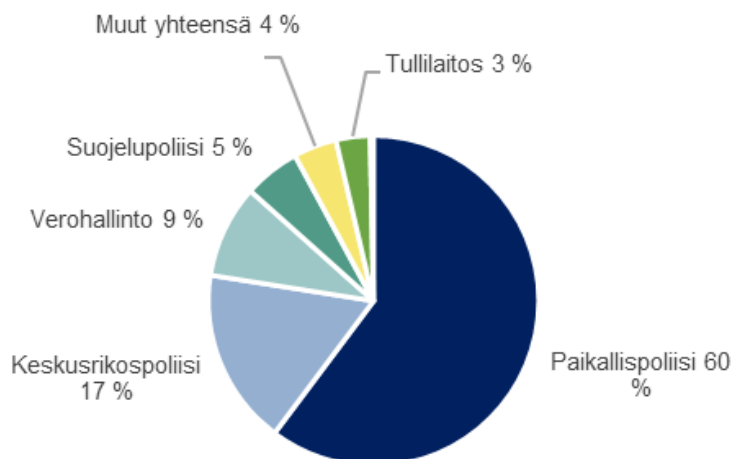
Kaikkiaan 4 312 vastaanotetusta ilmoituksesta luovutettiin tietoja vuonna 2024, mikä vastaa 8,1 prosentin luovutusosuutta koko ilmoitusmäärästä. Luovutusmäärät eroavat huomattavasti eri ilmoitustyyppien mukaan. Taulukossa 5 esitetään luovutusosuus eli se, kuinka suuri osa kummankin ilmoitustyyppin ilmoituksista keskimäärin johti tiedonluovutukseen vuonna 2024.

Taulukko 5: Riskiperusteiset ja summarajaperusteiset ilmoitusmäärät, luovutusmäärät sekä luovutusosuudet vuonna 2024.

Luovutusosuudet 2024	Riskiperusteiset ilmoitukset	Summarajaperusteiset ilmoitukset	Kaikki ilmoitukset
Luovutettu	4 261	51	4 312
Ilmoituksia	32 505	20 977	53 482
Luovutusosuus (%)	13,1 %	0,2 %	8,1 %

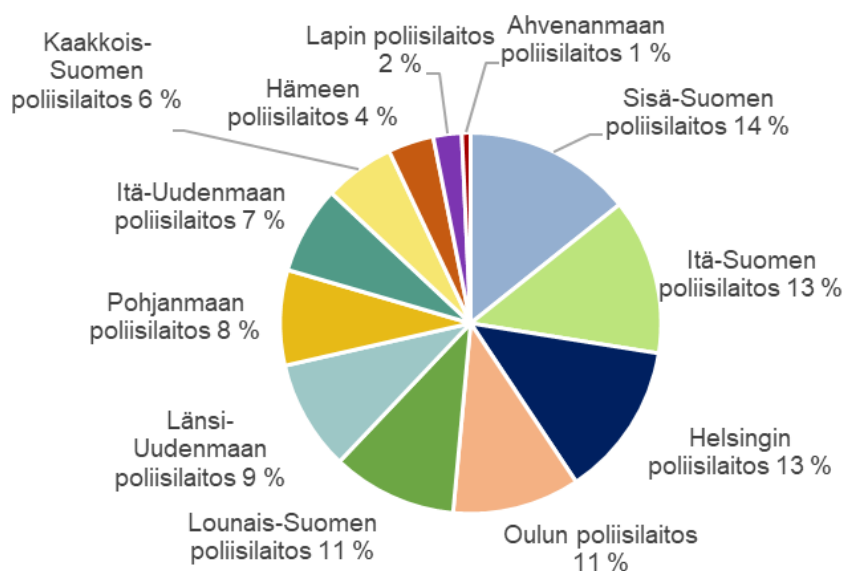
Lähes kaikki luovutukset tehdään riskiperusteisista ilmoituksista, vaikka suurin osa Rahanpesun selvittelykeskuksen vastaanottamista ilmoituksista on summarajaperusteisia ilmoituksia. Summarajaperusteisia ilmoituksia selvittelykeskus sen sijaan hyödyntää laajasti analyyseissään, mikä ei näy edellä esitetystä luovutusosuudesta.

Kotimaisille viranomaisille suoritetuista luovutuksista eniten luovutuksia suoritettiin poliisilaitoksille (60 %) ja Keskusrikospoliisille (17 %). Kotimaisten luovutusten jakauman järjestys on pysynyt samanlaisena edellisvuosiin verrattuna, mutta paikallispoliisin osuus on kasvanut.

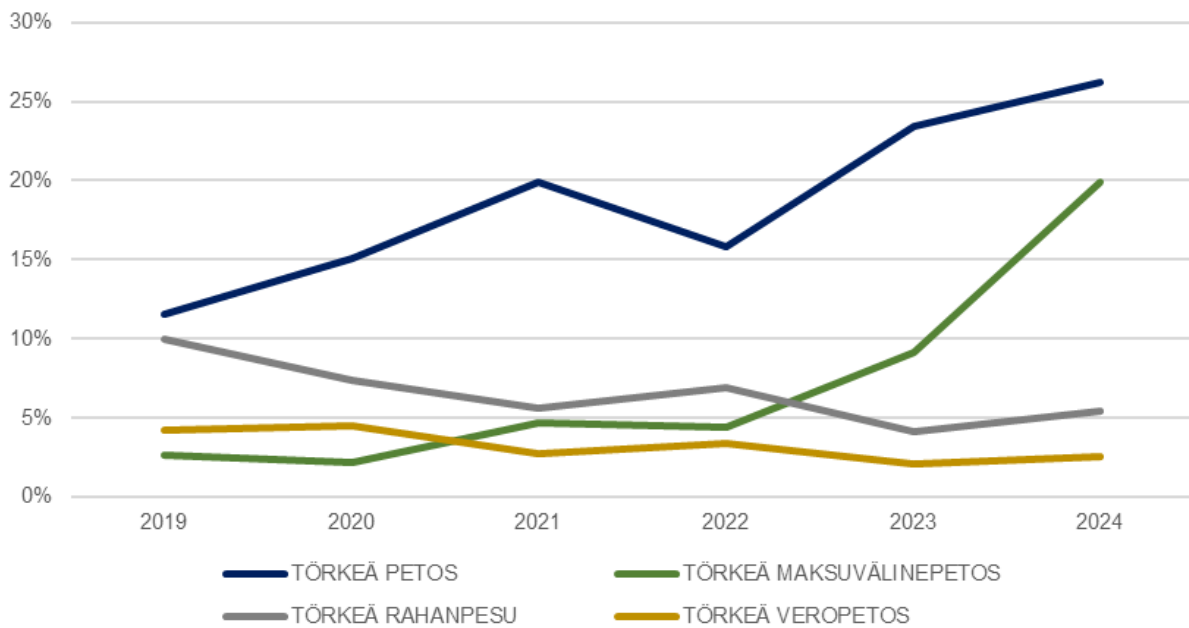
Kuva 6: Kotimaisille viranomaisille suoritettujen tiedonluovutusten jakauma vuonna 2024.

Poliisilaitoksille tehdyistä luovutuksista lähes 15 prosenttia luovutettiin Sisä-Suomen poliisilaitokselle. Helsingin poliisilaitoksen osuus on laskenut 12 prosenttiyksikköä.

Kuva 7: Poliisilaitoksille suoritettujen tiedonluovutusten jakauma vuonna 2024.

Yleisimmät törkeät rikosnimikkeet, joihin Rahanpesun selvittelykeskuksen tietoja luovutettiin vuonna 2024, olivat törkeä petos (26,2 %), törkeä maksuvälinepetos (19,9 %), törkeä rahanpesu (5,4 %) sekä törkeä veropetos (2,6 %).

Kuva 8: Neljä yleisintä törkeää rikosnimikettä, joihin selvittelykeskuksen jutut liittyivät aikavälillä 2019–2024.

Kuvan 8 keskeisenä havaintona on törkeiden petosten ja maksuvälinepetosten osuuden nouseva trendi viime vuosien aikana sekä osuuden yhä suurempi ero muihin luovutuksen kohteena oleviin rikosnimikkeisiin. Yhdessä ne muodostavat jo lähes puolet kaikista rikosnimikkeistä, joihin tietoja luovutetaan.

6.5.1 Kansainvälinen tietojenvaihto

Tietojen luovutusta EU-maiden kesken säätelee EU:n rahanpesudirektiivit, joiden perusteella eri maat voivat vaihtaa tietoja pyynnöstä tai omasta aloitteestaan. Lisäksi selvittelykeskus voi kansainvälisiin sopimuksiin perustuen luovuttaa tietoja merkittävimmässä tapauksissa myös EU:n ulkopuolisiin maihin.

Rahanpesun selvittelykeskus vastaanotti vuonna 2024 toisen EU-maan aloitteesta yhteensä 624 kappaletta rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen liittyvää tiedonluovutusta. Samaan aikaan selvittelykeskus teki toiseen EU-maahan yhteensä 310 luovutusta. Vuonna 2024 selvittelykeskus vastaanotti EU:n ulkopuolisilta mailta 78, ja teki samana aikana 18 luovutusta.

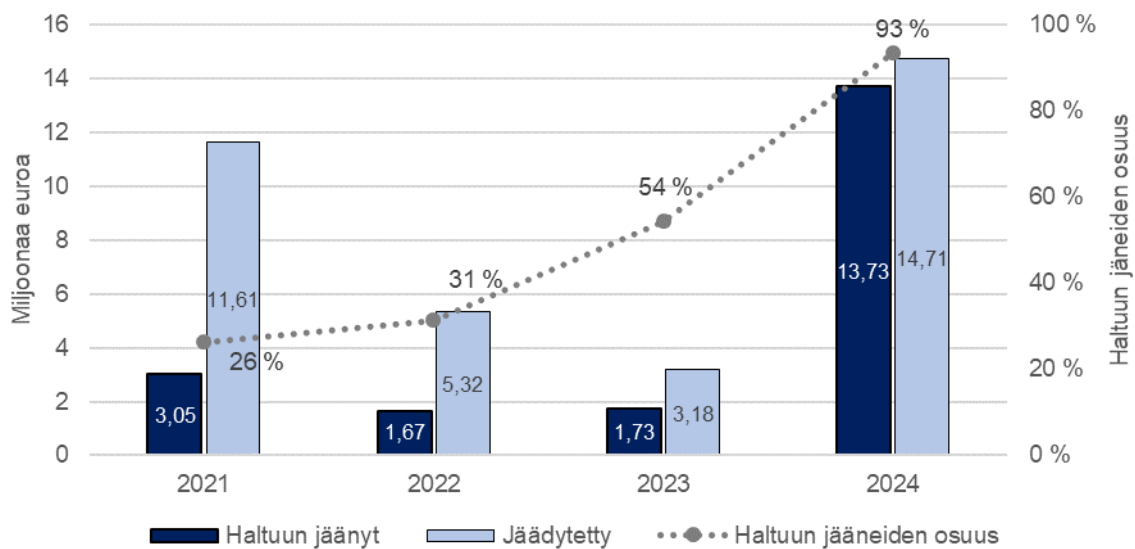
6.6 Jäädetykset ja rikoshyöty

6.6.1 Liiketoimien keskeyttämismääräykset

Rahanpesun selvittelykeskuksella on rahanpesulakiin perustuva oikeus antaa ilmoitusvelvolliselle määräys keskeyttää liiketoimi enintään kymmenen arkipäivän ajaksi, mikäli määräys on välttämätön rahanpesun tai terrorismin rahoituksen estämiseksi tai selvittämiseksi. Toimenpide ei edellytä rikosoikeudellisen syytä epäillä -kynnyksen ylittymistä. Jäädetyksmääräyksen avulla selvittelykeskuksen on mahdollista estää rikoshyödyn siirtyminen viranomaisten ulottumattomiin.

Vuonna 2024 Rahanpesun selvittelykeskus antoi 223 jäädetyksmääräystä, joiden yhteenlaskettu arvo oli 14,7 miljoonaa euroa. Annetuista jäädetyksmääräyksistä 171 tapauksessa jäädetyt varat

jäivät viranomaisten haltuun, ja haltuun jääneiden varojen yhteenlaskettu arvo oli 13,7 miljoonaa euroa.

Kuva 9: Jäädytettyjen ja haltuun jääneiden varojen kokonaisarvot sekä haltuun jääneiden osuudet aikavälillä 2021–2024.

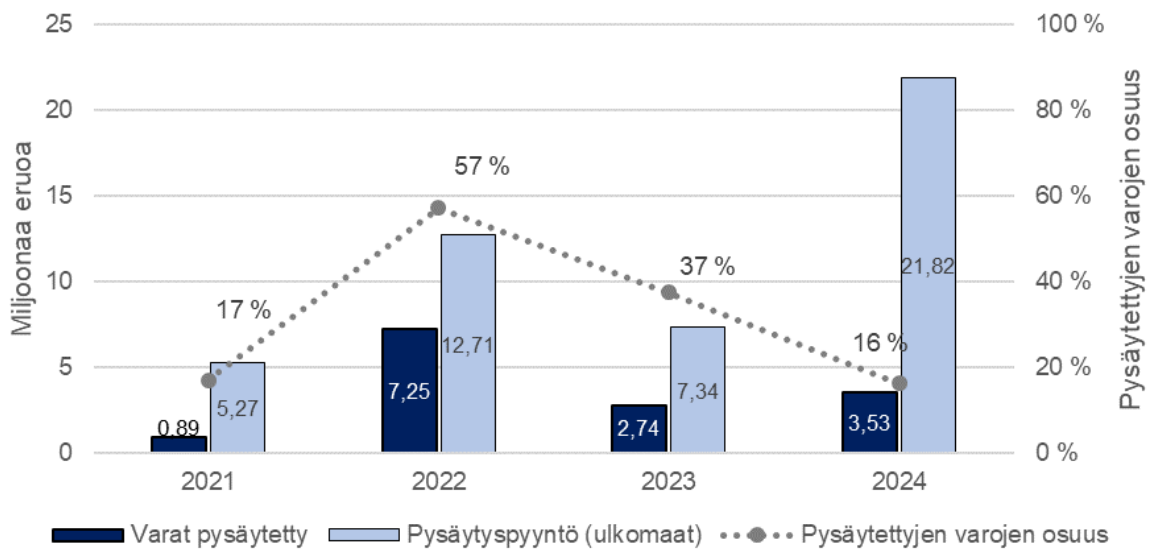
Annettujen jäädytysmääräysten yhteenlaskettu arvo vuonna 2024 oli edellisvuosia huomattavasti suurempi ja haltuun jääneiden osuudet jatkoivat nousua. Korkeaa haltuun jääneiden varojen arvoa sekä osuutta selittävät erityisesti suuret virtuaalivaluuttoihin liittyvät jäädytykset sekä eräiden pankkien tehostunut toiminta epäilyttävistä liiketoimista, esimerkiksi petostapaukset, ilmoittamisesta.

6.6.2 Ulkomaisten varojen pysäytyspyynnöt

Rahanpesun selvittelykeskus voi pyytää toisen valtion rahanpesun torjunnasta vastaavaa viranomaista pysäyttämään tiettyjä varoja, jos varojen pysäyttäminen on välttämätön rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen estämiseksi tai selvittämiseksi. Selvittelykeskusten tai muiden vastaavien toimivaltaisten viranomaisten välinen kansainvälinen yhteistyö korostuu varojen liikkua valtorajojen yli.

Vuonna 2024 Rahanpesun selvittelykeskus lähetti ulkomaille 390 varojen pysäytyspyyntöä, ja pysäytyspyyntöjen yhteenlaskettu arvo oli 21,8 miljoonaa euroa. Pysäytettyjen varojen yhteenlaskettu arvo oli 3,5 miljoonaa euroa.

Noin puolet pysäytyspyynnöistä lähetettiin viiteen maahan. Espanjaan, Liettuaan, Saksaan, Alankomaihin ja Italiaan.

Kuva 10: Ulkomaille lähetettyjen pysäytyspyyntöjen ja pysäytettyjen varojen kokonaissummat sekä pysäytysosuudet aikavälillä 2021–2024.

6.6.3 Muu turvattu rikoshyöty

Rahanpesun selvittelykeskus turvaa rikoshyötyä myös muilla toimenpiteillä kuin jäädytyksillä ja pysäytyspyynnöillä. Tyypillisiä ovat esimerkiksi tapaukset, joissa käynnissä olevan esitutinnan yhteydessä takavarikoidaan rikoshyötyä, joka olisi voinut jäädä saamatta ilman selvittelykeskuksen toimenpiteitä. Vuonna 2024 rikoshyötyä turvattiin em. tavalla 34 tapauksessa yli 540 000 euroa.

7 Näkymiä vuodelle 2025

Rahanpesun selvittelykeskus nostaa vuodelle 2025 kuusi kokonaisuutta, jotka todennäköisesti vaikuttavat merkittävästi selvittelykeskuksen ja laajemmin rahanpesun, sen esirikosten ja terrorismin rahoittamisen torjuntatyöhön.

Kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio 2025

Rahanpesun selvittelykeskus valmistele ja laatii vuoden 2025 aikana kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion. Vuoden 2025 alusta riskiarviotyöhön on rekrytoitu yksi päätoiminen ylitarkastaja, minkä lisäksi selvittelykeskuksen muut ryhmät tukevat riskiarviotyötä tehtäviensä ohessa. Riskiarviotyöhön osallistuvat lisäksi useat ministeriöt ja viranomaiset. Vuonna 2025 valmisteltava kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio on järjestyksessään neljäs. Riskiarvio ja toimintasuunnitelma muodostavat kokonaisuuden, joka kuvastaa Suomen kansallista ymmärrystä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä ja niiden hallintakeinoista. Kansallinen riskiarvio on myös yksittäisenä selvityksenä tärkein strateginen asiakirja tulevaa Suomen FATF maa-arviota ajatellen.

Tietoverkkoavusteisten petosten torjunta ja tilannekuva tehostuu entisestään - petosten määrä kasvaa myös kuluvana vuonna

Rahanpesun selvittelykeskus, Keskusrikospoliisin muut yksiköt sekä Sisä-Suomen poliisilaitokselle vuonna 2024 perustettu tietoverkkoavusteisten rikosten torjuntayksikkö (TVA-yksikkö) tuottavat yhdessä ajantasaista, laadukasta, valtakunnallista tilannekuvaa, josta hyötyvät sekä muut viranomaiset että petostorjuntaa tekevät yksityiset tahot. TVA-petosten määrän ennustetaan edelleen kasvavan, parantuneista torjuntatoimista huolimatta. Samalla odotetaan, että suurempi määrä petosrikoskokonaisuuksia selviää, rikoshyötyä saadaan tehokkaasti pois rikoksista epäillyiltä ja yhä useampi petosrikoksiin syyllistynyt joutuu rikosvastuuseen.

Venäjän hyökkäyssota ja sen liitännäisvaikutukset

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan ja siihen liittyvä toiminta, mm. pakotteiden kiertäminen, sekä erilaiset hybridivaikuttamisen keinot ovat vaikuttaneet pitkäkestoisesti Suomen turvallisuusympäristöön ja viranomaisten toiminnan suuntaamiseen. Laajojen sotateimien mahdollisen lakkaamisen ei odoteta lopettavan asetettuja pakotteita tai niiden kiertämistä lyhyellä aikaperspektiivillä ja valtiollisten toimijoiden hybridivaikuttaminen eri muodoissaan tulee jatkumaan. Ukrainan jälleenrakentamiseen liittyvän taloudellisen tuen väärinkäytökset ja korruptio ovat jatkossakin viranomaisten rikostorjunnan kohteena. Tällä kehityksellä on väistämättä laajoja viranomaisvaikutuksia, myös Rahanpesun selvittelykeskuksen toiminnassa.

Rahanpesun selvittelykeskuksen määräyksenantovaltuus voimaan 2025

Vuonna 2024 selvittelykeskus on ollut mukana valmistelemassa tietojenvaihdon tehostamisen hallituksen esitystä (HE 157/2024), jossa lakiin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä lisättäisiin rahanpesun selvittelykeskukselle uusi määräyksenantovaltuus. Tämä valtuus koskee epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen tekemisen ja ilmoituksen sisällön esittämisen teknisistä vaatimuksista. Hallituksen esitys on vuodenvaihteessa 2024-2025 eduskunnan valiokuntien käsittelyssä. Kun säädös tulee voimaan, Rahanpesun selvittelykeskus julkaisee verkkosivuilla määräyksen epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen sisällön esittämisen teknisistä vaatimuksista, jonka liitteenä on tarkempi tekninen ohje. Ohjeen luonnos on

lähetetty kommentoitavaksi FAMLIT-yhteistyössä mukana oleville ilmoitusvelvollisille syksyllä 2024. Vuoden 2024 aikana Rahanpesun selvittelykeskus on järjestänyt koulutuksia ilmoitusvelvollisille määräyksenantovaltuuden sisällöstä ja sen vaikutuksista ilmoitusvelvollisten toimintaan. Koulutusmateriaali on jaettu kaikille ilmoitusvelvollisille joulukuussa 2024 ilmoitussovelluksen viestikeskuksen kautta.

AMLA

Euroopan Unioniin on perustettu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaviranomainen (Anti-Money Laundering Authority, AMLA).³ Hallinnollisesti AMLA on aloittanut työnsä vuonna 2024, mutta täysimääräisesti viraston on arvioitu olevan toiminnassa vuonna 2027. Vuoden 2025 aikana AMLA:n palvelukseen rekrytoidaan kymmenittäin virkamiehiä. Tämän lisäksi Rahanpesun selvittelykeskus valmistautuu lähettämään Saksan Frankfurtissa sijaitsevaan virastoon vähintään yhden kansallisen asiantuntijan (Seconded National Expert). AMLA:n toiminnan käynnistymisellä on huomattavia vaikutuksia selvittelykeskuksen toimintaan, erityisesti FIU tuki- ja koordinaatiofunktion kautta.

Digitalisaatio ja tekoäly

Käynnissä olevan DIGI-hankkeen viimeinen toimintavuosi näyttää, kuinka pitkälle Rahanpesun selvittelykeskuksen digitalisaatiossa päästään. Odotukset ovat korkealla erityisesti kehitteillä olevien rajapintaratkaisujen, sekä tekoälyä ja koneoppimista hyödyntävien sovellusten ja tunnistamisratkaisujen osalta. Odotettavissa on joka tapauksessa sovelluksia ja työkaluja, joita hyödyntämällä selvittelykeskuksen datan laatu parantuu ja selvittelijöiden ja analyytikoiden nykyisellään tekemiä rutiinityötä kyetään siirtämään koneiden tehtäväksi. Lisäksi tekoälyasetuksen tuomat muutokset kansalliseen lainsäädäntöön selkeytyvät vuoden 2025 aikana ja antavaa suuntaa siihen, missä laajuudessa selvittelykeskus voi hyödyntää tekoälyratkaisuja toiminnassaan.

³ https://www.amla.europa.eu/index_en